

ca de la o „tribună“, își vor exprima crezul, luînd ca martori pe cei din sală, pe cei care le pot da un sfat, îi pot aproba sau dezaproba.

Firește, asta nu înseamnă o eludare a relațiilor dintre personaje, un joc pur estradistic, pe deasupra, ci dimpotrivă; apelul la sală (desigur, nu continuu, ci pe momentele-cheie) tinde să creeze comuniunea dintre colectivității spectatori și actorii „colectiviști“, să potențeze expresia dramatică, să ofere unei povestiri dramatice populare un cadru popular, modern și în același timp legat de tradiția expresiei artistice folclorice.

Castelul nu se vrea un castel, ci doar o indicație. Două platforme ce pot fi așezate oriunde, și care prin simplitatea lor aproape rudimentară tind să apropie publicul de scenă și nu să creeze o barieră, vor fi „locul dramatic“ al dezbaterii, loc pe care autorul rîndurilor de față l-ar dori așezat nu pe scena închisă a teatrului, ci undeva în aer liber, în mijlocul naturii, într-un loc ce n-a fost destinat reprezentațiilor organizate, dar care să ofere un cadru prietenos și familiar întâmplărilor acestor țărani care nu mai sînt țărani, ci au devenit, și spiritualicește, colectivști.

Lucian Giurchescu

NUNTĂ LA CASTEL

P
E
R
S
O
N
A
J
E
L
E:

Anton Mădăraș *președinte*

Golovics *contabil*

Suzana *brigadieră*

Ana *mama ei*

Vasile Gliga *văcar*

Laji *colectivist*

Ignat *paznic*

Sofia *nevasta lui Ignat*

Mihai Mădăraș *președinte*

Ioșca *agronom*

Un ziarist

Bologa *instructor raional
de partid*

Cîinci colectivști, o colectivistă, două pioniere.

La G.A.C.
„Progresul“

La G.A.C.
„Spicul roșu“

A C T U L I

Președintele gospodăriei colective „Progresul” are un birou bine aranjat. Uși la dreapta și la stînga. În fund, o fereastră imensă, de fost castel, cu perspectivă spre curte și grădinărie; în culorile strălucitoare ale verii — silueta unei combine, o livadă, zarzavagerie cu seră. În colțul camerei, un dulap de fier. Mai sînt: bibliotecă-raft, planșe cu cobai, șoareci albi, tomate, plante medicinale.

La ridicarea cortinei, colectivității de pe scenă (pot fi 10—15) își numără banii: murmurul vocilor, clinchetul mărunțișului — cu subliniere muzicală — „rugăciunea arginților”. Nu-i o numărătoare oarecare; colectivității provin din lumea banilor mărunți — și operația este un adevărat ceremonial. Distribuitorii banilor prin buzunare, desagi și portmonee nu-i un „joc țărănesc” în sine, ci o suită de momente legate direct de esența problemelor ridicate în piesă.

Golovics — euforic, visător — stă la masă și face plățile. Dulapul de fier e întărcuit cu o sfoară. De sfoară atrîmă inscripțiile: „Accesul după sfoară strict interzis!”... „Abonați-vă la ziare cit aveți bani!”... „Reclamații ulterioare nu se admit! Golovics”.

GOLOVICS (*după ce, cu excepțională dexteritate, numără banii țaranului din față*): Trei mii șase sute opt zeci și doi și cinci bani!... Ce parfum! (*Îi viră sub nasul omului.*) Simți, Gliga?

GLIGA: Banul n-are miros.

GOLOVICS: Ba are: a fericire... Pe cuvînt!... (*Aruncă un leu în șapca ce stă pe masă.*) Un leu la fondul Suzana... Nu simți nimic?

GLIGA: Nu.

GOLOVICS: Ești gutunărit... nefericit...

GLIGA: Nu-s nefericit. Da' nici fericit.

GOLOVICS: Las' că-ți știu eu păsul: în organizația de bază bombăni, cînd am fost la „Spicul”, te-am auzit și eu bombănind: toată viața numai vite cinstite-ai crescut... ești — mă rog frumos — crescător vestit... noi te-am dat la cobai, nu-ți place munca...

GLIGA: Dacă nu-mi place!

GOLOVICS: Daaa! Ție-ți trebuie-o muncă așa, „ca dragostea, numai plăcere, numai...”

GLIGA: Asta am spus, asta spun! Lîngă cobaii tăi... ce bucurie să găsească omul?

GOLOVICS: Omul, dragul meu, își poate afla plăcerea, bucuria, și-n afara muncii. Ți-i greu lîngă cobai? Caută-ți bucuriile... de pildă, lîngă nevastă-ta.

GLIGA: Nevasta... nu-nlocuiește lumea-ntreagă...

GOLOVICS: No, atunci... numără-ți banii sănătos! Trece colea-n colț: reclamații ulterioare nu s-admit!... Cine urmează? Aaa, mai grozav ca o prințesă! Ia să vedem... Opt sute șazeci și doi... Fusta asta... abur, nu pînză. De-ai fi muncit așa bine pe cît de bine-ți stă... Poftim?

FEMEIA: Am fost bolnavă.

GOLOVICS: Opt sute douăzeci... treizeci... Nu se vede: te-ai îngrășat,

ȚĂRANUL I: A fost bolnavă!

GOLOVICS: Sărăcuța! Ea-i bolnavă și se-ngrășă, iar tu ești sănătos și slăbești! Azi-mîine, dac-o țineți tot așa, ai s-arăți lîngă dînsa ca arcușul lîngă contrabas!... Un leu pentru Suzana! (*Strigînd după un țaran care a ieșit pe ușă.*) Hei, oameni buni! Contribuția la fondul Suzana! Cine-a-întins-o?

ȚĂRANUL I: Laji!

GOLOVICS: Laji?... (*Unui țaran.*) Dragule, fugi! Adu-l înapoi!... Nu ne-am înțeles că dă și el? (*Unui țaran care-și numără banii zgomotos.*) Suflețele, dac-o ții tot așa, îi încurci pe toți... Mai încet, doar nu spui crezul!

ȚĂRANUL II: Nu știe numără-n gînd.

ȚĂRANUL III: Azi, fiecare cu crezul lui... Patru mii trei sute!

GOLOVICS: Da, da. O să mergem la pescuit cu cîrlige de aur! Am rupt gura vecinilor de la „Spicul”... Ei? Mulțumit?

ȚĂRANUL III: Ție-l Domnu' pe tovarășu' care m-a silit de-am intrat în colectivă...

GOLOVICS: Cine „te-a silit”?

ȚĂRANUL III: Mădăraș, ție-l Domnu'!

GOLOVICS: Cum, adică, „te-a silit”?

ȚĂRANUL III: Cu munca de convingere, ție-l Domnu'! Patru mii trei sute... Ia doi lei la fondul Suzana!

GOLOVICS: Bravo! S-ar cădea să-ți fac o poză... (*Lui Ignat, care i se tot învîrte în preajmă.*) În ordine, bade Ignat?

IGNAT: O sută mai puțin...

GOLOVICS: Ia numără-i din nou.

IGNAT: Nu crezi?

GOLOVICS: Cum să cred?... Numără, numără!

IGNAT: Încerc eu, da'... muncă grea...

GOLOVICS: Ba-i frumoasă. Și nu-i muncă, îi rugăciune: ruga puternicilor, aici, în templul banului nostru

obșteșe și personal... Hai, treci colea, să nu te stingherească nimeni...

LAJI (*intrind*): Uită-mă-s, dom'le Golovics... Vrei ceva?

GOLOVICS: Laji, drăguțele, n-ai dat leul...

LAJI: Nu l-am dat.

GOLOVICS: Tu nu de pe urma legumelor trăiești? Nu brigada Suzanei te hrănește?... De hotărîrea obștească nu-ți pasă?... Ți-am citit scrisoarea, nu? Știi cine-a scris-o: profesor! Savant vestit! Directorul școlii unde-a-nvățat Suzana!... Ți-a intrat pe-o ureche, ți-a ieșit pe alta!... Poftim, din nou: ascultă! „Suzana Sabo poate fi pentru colectiva dumneavoastră un adevărat izvor de aur“. Izvor de aur!... Tu, de-acolo, de ce n-ascuți?

ȚĂRANUL IV: A cincea oară te-aud!

Ai pus-o și la ziarul de perete...

GOLOVICS: Și nu te interesează? Îi vorba de viitorul nostru!

ȚĂRANUL IV: Viitorul meu... ici, în palmă... (*Arată banii.*)

GOLOVICS: Te-nșeli! Aurul... bărbații îl fac bani, femeile-l fac praf: după ce-o intra pe mîna nevastă-ti, aleluia cu viitorul tău! Îți trebuie altul. Ia aminte: roșii în miezul iernii, altoi-port-altoi de viță și mai adăugăm cîteva miare! Nu una-două: sute, sute de mii, multe!

ȚĂRANUL V: Ait! Parascovenia...

GOLOVICS: Auzit-ai, Laji?

LAJI: Auzit...

GOLOVICS: Grădina de zarzavat, opera ei! Și roșii iarna, și garoafe... conopidă de sămîntă... mentă, coleandru... toate — inițiativa ei!... Ce-i drept, cu șoarecii albi, cu dihorii, cobaii... aici a fost ideea mea: institutele de cercetări plătesc bine. Așa că... mă rog frumos, nu-i vorba de mine, da-i ziua ei, se-ntoarce de la consfătuirea pe țară... Dă leul, Laji! Îi luăm un dar și...

LAJI: Dom'le Golovics... cel de sus să-ți deie leul...

GOLOVICS: Cum așa?! Pentru ce-ai cerut-o de nevăstă și nu te-a vrut?! Umbli să-nvrăjbești lumea?... Te pomenești că-i vrea și unificarea cu „Spicul roșu“?!... Hai, scoate leul!

LAJI: Dom'le Golovics... scoată-ți-l cel de sus!

GOLOVICS: Biine! Atunci... pîn' mi l-o scoate, ești scos de la sərbătoria Suzanei: tu! Nici un păhăruț nu capeți, nici o firimitură de nimic!... Iar mie să binevoiești a-mi spune „tovarășe“ Golovics!

LAJI: Dacă mi-spune „tovarășe“

Laji, oi binevoi... (*Ieșind.*) Al naibii!...

GOLOVICS: Instigă la dezbinare! Asemenea elemente ne pun pe jărătic! Numai din pricina ăstora or să ne unifice cu „Spicul“!

GLIGA: Dacă-i unificare, înseamnă că nu-i dezbinare... Îl scoți dușman, dar el...

GOLOVICS: Am spus „dușman“? N-am spus. La noi, *președintele* hotărăște cine-i dușman și cine nu-i. Și chiar președintele, numai după ce a analizat problema la raion!... Eu, unul, atîta pot spune: dacă-mi bați în struna unificării „Progresului“ nostru cu „Spicul“, se cheamă că duci muncă de subminare!

GLIGA: Mda! Să nu m-aleg și cu vreun sub-miner ceva...

GOLOVICS: Dragul meu, în viață, banu-i capul capului: veniturile de la zarzavat nu le-mpărțim cu „Spicul“ nici morți!

GLIGA: Păi... venituri au și ei: clădesc, muncesc, dau producție, cîștigă... Noi... cu clăditul stăm... cu fondul de bază dăm înapoi...

GOLOVICS: Viitoru-i piața, nu clăditul! Nu construcțiile!

GLIGA: Șaptezeci de vaci au cumpărat! Și n-au pășune... Iar la noi, pășunile... numai scaieți!... Se tirăște iepurele-n genunchi, la dînșii, pînă vede-un colț de iarbă... Da' șeptelu-i șeptel, oamenii-s oameni.

GOLOVICS: Dacă-ți place-atîta de „Spicul“, du-te la „Spicul“!

GLIGA: M-oi duce. Că aici... nu-ncape omu' de-atîta gospodărit; din urmă-l paște potopul... din față consiliul...

GOLOVICS: Nu te lega de consiliu, că...

GLIGA: De tine și de Mădăraș cel mic mă leg: voi stați de-a curmezișul unificării! (*A ieșit.*)

GOLOVICS: Țasta-i al doilea spion! Ducă-se!... Tot Mădăraș cel mare l-a zăpăcit... (*pleacă după el*) 'scultă-ncoa, Gliga, Lenin, mă, ce-a spus? Pin' să ne unim, vreo zece ani să ne delimităm! Nu? Ba și douăzeci! Așa! Citește, mă, învață; pe urmă-i vorbi! (*Revine de la ușă.*) Nici de bani nu se bucură! Așa țaran, poate prin cărți... Trebuia să-l fotografiez... (*Lui Ignat, care i se învrîtește iarăși în preajmă.*) În ordine, nea Ignat?

IGNAT: Acu-s două sute mai mult...

GOLOVICS: Dă-i 'napoi.

IGNAT: Mi-a ieșit mie mai mult, da'... nu cred să fie.

GOLOVICS : Când ai greșit în folosul tău, ai crezut.

IGNAT : Să-i număr iarăși ? !... M-a-pucă anul nou...

GOLOVICS : Chiar așa, zău... în ordine, oameni buni ? Toți ?... Vă salut, la revedere, cheltuiți-i sănătoși !... Tu, flăcăias ! Ia du-te de vezi ce-i cu cobaii ; lui Gliga nu-i mai pasă nici de colectivă, nici de... Tu ! Miine la patru pleci cu roșiile... Iar tu mergi cu dînsul. Știi ce ai de făcut, nu ?

ȚĂRANUL V : Știu...

GOLOVICS : Treci pe la tovarășul Șerban. Vezi dacă preiau capsule de mac ; îl întrebi cît plătesc chintalul... Intri și la Gostat ; îl întrebi pe prisăcar cum vînd ei lăptșorul de matcă... Iar veterinarul să vie la șoarecii albi ; le cam spînzură cozile... i-o fi otrăvit Gliga ! Tovarășu' Kovács să binevoiască a-și ridica ardeii iuți ; dacă nu, îi dăm Brașovului... Înțelesu-m-ai ?

ȚĂRANUL V : Înțeles, tovarășe Golovics... *(Colectiviști, cu excepția lui Ignat, care mai are de lucru cu banii primiți, pleacă pe rînd, mormăind un soi de salut.)*

GOLOVICS : Rămîi o secundă, nea Ignat : te fotografiez, trimit poza la ziar... Să ne mai popularizeze și pe noi, nu tot „Spicul“ !

IGNAT *(cu spatele)* : Asta... mă opun.

GOLOVICS : De ce ?

IGNAT : Am neamuri în cătun la Sînmihai. Calici ! Dacă prind firu', îndată vin după-mprumuturi !... Intră-n colectivă și ei, dacă...

GOLOVICS : Asta-i altceva... Banului, ce-i drept, i se duce vestea... Uite-l și pe tovarășu' președinte !

MĂDĂRAȘ *(intră încruntat)* : Unde ești, Golovics ?

GOLOVICS : Și spus-au Domnul : au unde ești, Adame ?... Aici-s, tovarășe președinte !

MĂDĂRAȘ : Glume !... Dacă ești aici, de ce nu dai drumu' difuzoarelor ? Au transmis cuvîntul Suzanei ! De la constătuirea pe țară ! *(Golovics aleargă disperat la radio.)* Acu-i prea tîrziu... La ziar de ce n-ai anunțat că dăm avansuri ? *(Golovics aleargă spre telefon.)* Acu-i prea tîrziu ; am luat eu măsuri... De ce nu trimiți presei fotografiile, cifre ?...

GOLOVICS : Cum nu trimit ? *(Se scoțosește prin buzunare.)*

MĂDĂRAȘ *(scoate o hîrtie din buzunar)* : N-o mai căuta : a ajuns la mine... Chinuiești redactorii de po-

mană : versuri timpite, rime firniite...

GOLOVICS : „Firnîite“ ? !

MĂDĂRAȘ : Nici tu nu-nțelegi ce scrii ! „Sfîntă bucurie tremură-n eter... Că la G.A.C. dă banii Golovics Péter...“ Ce „eter“ ? Cum „sfîntă bucurie“ ? De unde „eter“ ? Și-n general, ce-ți tot vîri numele-n realizările colectivei ?

GOLOVICS : Tovarășe președinte...

MĂDĂRAȘ : Dacă te prind poezii, te sfarmă-n bătaie !

GOLOVICS : Nu, nu... cel mult... critică, sau... Dacă-i cazul ! Inșă versurile mele...

MĂDĂRAȘ : Știi ce-s versurile tale ? Spionaj sadea !... Da : informații pentru „Spicul“ ! Să aibă argumente alde frate-meu, și secretarul organizației de partid și... toți : că „n-am perspectivă“, că „n-am orizont“, „c-am lăsat-o pe tînjeală cu investițiile...“ Și fără versuri de la tine au umplut raionul : la „Progresul“ nu contractăm boi grași, la „Progresul“ a stagnat fondul de bază...

GOLOVICS : Cum, spune-ase-mea... ? Despre propriul lui frate ? !

MĂDĂRAȘ : Spune. Pînă și pe Gliga al nostru ni l-au stîrmit împotriva.

GOLOVICS : Gliga cică se mută la „Spicul“. Nu-i mai convine „Progresul“. Fraționist !

MĂDĂRAȘ : Din vina ta. Nu ești vigilent... Ce tot moșmondește nea Ignat ?

IGNAT : Nu „moșmondesc“, mă lupt cu... *(E vorba de numărutul banilor.)*

MĂDĂRAȘ : Lasă lupta ! Stai în poartă, dacă ești paznic ; leagă-ți fluierul de gît și... vigilență ! Picior de străin să nu calce-aici fără știrea mea ! Raportezi tot : cine se vîntură prin gospodărie ? Ce idei împrăstie ?... Dincolo, la „Spicul“, fac agitație, care mai de care, împotriva conducerii „Progresului“... Transmiți la toți ai noștri, cuvînt de ordine : dacă mai pătrunde-n teritoriul „Progresului“ vreun vițel ori purcel de la „Spicul“, aici cu dînsul imediat ! La mine personal !... Și dacă vreun berechet de-al lor murmură ceva despre unificare, să fie prins asupra faptului și-adus încoace : îl învăț eu minte !

IGNAT : Is oamenii lui frate-tău...

MĂDĂRAȘ : Nu contează...

GOLOVICS : Nu, nu contează... Rău-i că satele astea... s-au tot lungit, s-au tot lățit, s-au contopit. „La noi“ și „la ei“ a ajuns același sat ! Ptiu !

Cum le interzici, atunci, să vie la noi ?

MĂDĂRAȘ : Eu nu interzic nimic, da-mpiedic tot !... Priceput-ai, nea Ignat ?

IGNAT : Tovarăș' președinte, las' pe mine ! Aici nu-i treabă de fluier ; pun mâna pe goarnă ; și cum simt străin, cum îl trîmbitez ! Iar dacă-n drăznește-a șopti vreo vorbuleță-mpotriva consiliului nostru, apăi mi ți l-oi trîmbița pînă-i auzi și-i lua cunoștință tu singur, personal !... Zău : fac o ordine de-de-de... nu mai calcă-n „Progresul“, pînă-i lumea, nici o părere, nici o idee potrivnică !... La mine... pot să vie și cu delegație ; nu merge tertipul : nu știu scrie, nu știu ceti... Îi rînduiesc frumos pe marginea șanțului, îi pofțesc să-și spuie autobiografia și... uite-așa-i țin pînă dimineată... Dimineața mami lor de !... (*Îndeasă banii în pălărie, își îndeasă pălăria în cap și pleacă.*)

GOLOVICS : Banii ? În ordine ?

IGNAT : Poate ceva mai mult, poate ceva mai puțin, da' vorba-i că sînt. (*Iese.*)

(*Sună telefonul. Mădăraș ridică receptorul.*)

MĂDĂRAȘ : Alo ! Mădăraș, da... Nu Mihai : Anton ! Mihai e frate-meu ; la cealaltă colectivă ; pe care-l cauți ? „Progresul“ ? Atunci ai nimerit-o... (*Lui Golovics, în șoaptă.*) Instructorul raional de partid, tovarășul Bologa... Alo ! Noroc, tovarășe Bologa ! (*Șoaptă lui Golovics.*) Vine Suzana ! (*În receptor.*) Să facă dare de seamă ? Ea ? La amîndouă gospodăriile ?... Iarăși în comun, tovarășe Bologa ? !... Cîstit vorbind, sigur că nu-mi place ; da' din moment ce-i sarcină... Las' că vă spun eu... Am ! Am destule plîngerii contra lor... Da, da... Noroc ! (*Pune receptorul în furcă.*) Tovarășul Bologa propune o singură dare de seamă pentru amîndouă colectivele : Suzana, despre consfătuire... Iarăși or să dea buzna toți pe capul nostru !

GOLOVICS : Hotărîre, ori propunere ?

MĂDĂRAȘ : Hotărîre-n formă de propunere... Na, nu-i nimic : Suzana-i omul nostru !

GOLOVICS : Fata noastră...

MĂDĂRAȘ : N-apucă el, frate-meu, s-o vadă pe Suzana de partea lor !

GOLOVICS : Bună fată ! N-are caracter fracționist nici atîtica...

MĂDĂRAȘ : Dă-i zor cu cadoul ; vezi ce-i cumperi... Tabloul, cînd i-l aduci de la cămin ?

GOLOVICS : Am și dat dispoziții. Pictorul, nici bani nu-i trebuiesc ; i-a plăcut fata !... Nu m-aș mira s-o ieie de nevastă.

MĂDĂRAȘ : Foarte bine ; barem ne-ar vopsi ca oamenii și poarta, intrarea... Zor, Golovics, nu sta : pîn' ajunge, vezi ce faci : vin, pîne, slană... cheam-o si pe maică-sa...

GOLOVICS : Vin, pîne, slană, mă-sa... (*Iese.*)

LAJI (*vine tîbircind un tablou urias — Suzana*) : Suzana...

MĂDĂRAȘ : Sprijin-o colea, de perete. Și fâ rost de niscai flori ; îi ziua ei, vine-acasă...

LAJI : Tovarășe președinte, eu o vorbă am : de flori... facă-i rost cel de sus. Nu-s grădinar ! (*Iese.*)

MĂDĂRAȘ (*il strigă*) : Lași... ! O iei razna și tu ? Te-ai îndrăgostit prosteste și-ți închipui că... ! (*Revine.*) Nedisciplinatu' !

(*Pune tabloul în picioare și-l admiră. De undeva, eventual, pătrunde un fir de cîntec — melodie romantică, nostalgii, aduceri aminte. Mădăraș șterge cu batista noroiul de pe rama tabloului. Răsună goarna lui Ignat. Mădăraș nu aude. Intră în cameră Mihai Mădăraș : o întruchipare a ștregăriei deștepte, într-o bună dispoziție de nezdrunținat. Cînd îl aude pe frate-său murmurînd : „Draga, mica noastră Suzana !“ Mihai ingenunchează și începe să se roage la tablou ; primele cuvinte cu voce tare, apoi în șoapte pripite.*)

MIHAI : Mama noastră care ești în ceruri... țească-se numele tău, fie împărăția ta... ță-ne nouă greșelile noastre, precum și noi îl iertăm pe Anton Mădăraș, amin ! (*Face cruce.*) Ageasma unde-o ții ?

MĂDĂRAȘ : Îți bați joc de... !

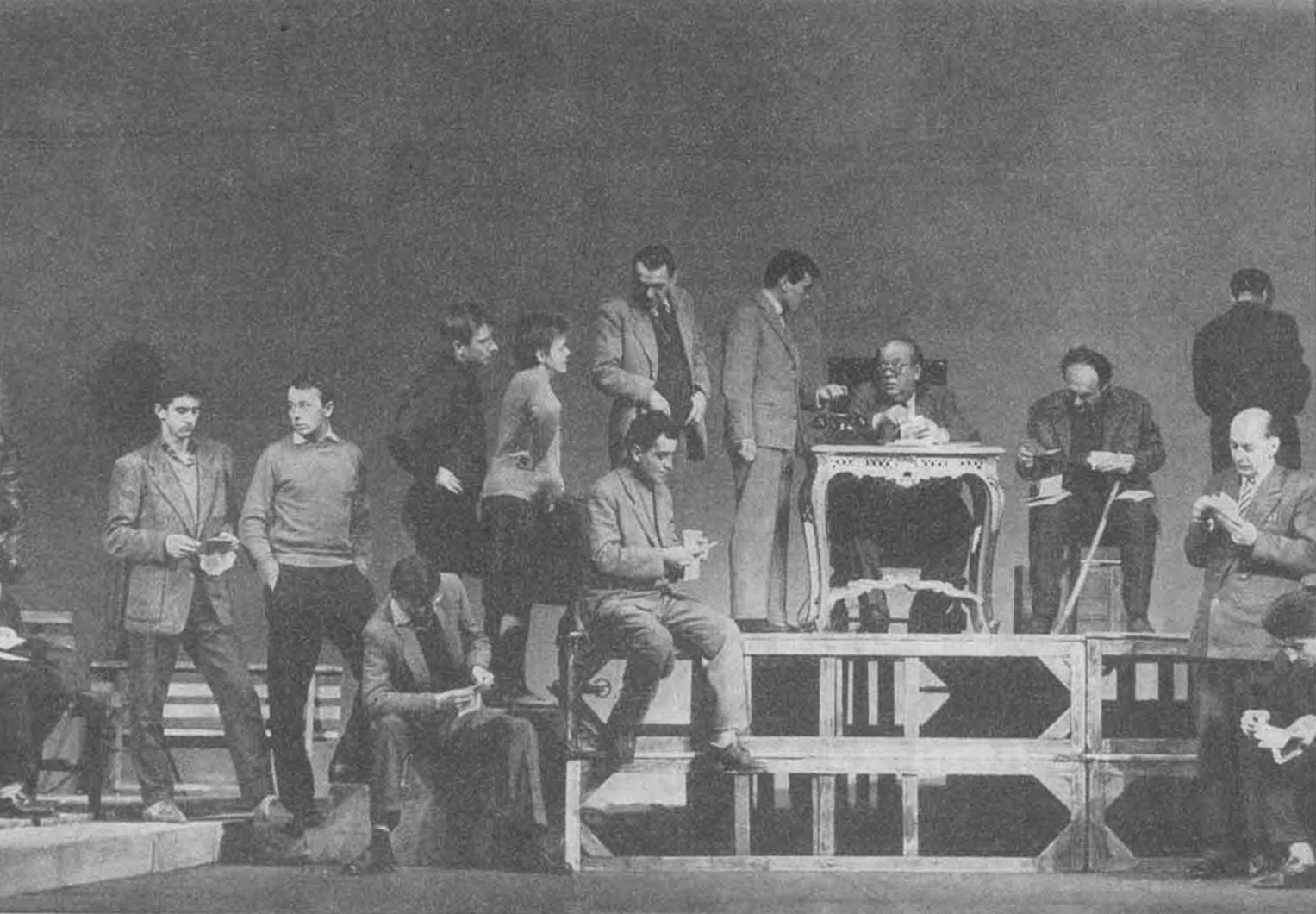
MIHAI : Nu-i ea sfînta ocrotitoare a „Progresului“ ?

MĂDĂRAȘ : Fie și sfîntă, dacă ții numai de cît...

MIHAI (*arătînd rama*) : S-ar cădea s-o aurii...

MĂDĂRAȘ : Ce cauți aici ? Ce vrei ?

MIHAI : Ai plecat de la „Spicul“... ca

un taur furios ; și-ai uitat pipa la noi.

MĂDĂRAȘ : Am ajuns să mă sfădesc cu tine și-n somn !

MIHAI : Nu cu mine ; cu conștiința ta.

MĂDĂRAȘ : Despre conștiință... dorm dus. Voi mă sîcîți !

MIHAI : Toată lumea te sîcîie... da' conștiința, nimic !

MĂDĂRAȘ : Ascultă, Mihai ! De-un timp încoace, faci ce faci și... ca un car de fin : mi te tot răstorni în cale ! Asta...

MIHAI : Inițiativa organizației de bază — car de fin răsturnat !? Sarcinile de partid — sîcîială !? Pin' la un punct te-am înțeles : cînd ne-am unit organizațiile de bază ai ridicat obiecții. Da' aici... măcar aici !... n-ai dreptul să denaturezi lucrurile : car răsturnat în calea ta ? Poate — da' nu-i vorba de-o chestiune personală : oamenii mă răstoarnă ; la tine, vorba bună, degeaba !

MĂDĂRAȘ : Ți-am spus verde : n-avem nimic de-mpărțit cu voi, nu ne unim, gata !... Vă lasă gura apă : imașul nostru, grădinăria noastră, sediul nostru... Dacă v-ați fi constituit mai degrabă, primeați voi castelul ! Și imașul, și...

MIHAI : În grădinăria voastră, apa... mură-n gură ; vine singură, de pe munte, de-a dreptul. Iar noi ne uscăm...

MĂDĂRAȘ : Faceți rost, irigați...

MIHAI : Asta și spun ; să-ncepem irigațiile împreună !... Ce dracu' ? Doar nu duceți apa la piață... A ? Cum dați litrul ?

MĂDĂRAȘ : Știu, știu : „la «Progresul» soarele răsare numai ca să le deie lumină cînd își numără gologanii”... Asta pin' și tovarășului Bologa i-ai spus-o !

MIHAI : Exact... Nu-i adevărat ?

MĂDĂRAȘ : Nu. Află c-am cumpărat un cazan. Nou !

MIHAI : Noi, un camion.

MĂDĂRAȘ : Am luat și-o motopompă !

MIHAI : Noi, în trei ani, șapte grajduri !

MĂDĂRAȘ : Cincisprezece lei am dat avans la ziua-muncă !

MIHAI : Iar grîul vă putrezește-n poduri, acasă...

MĂDĂRAȘ : Am comandat o sută cincizeci de stupi !

MIHAI : Noi îi facem singuri : avem ateliere...

MĂDĂRAȘ : Și dac-aveți atîtea, de ce vreți să le-mpărțiți cu noi ?

MIHAI : Vorba-i de-nmulțit, nu de-mpărțit. Cu irigări, cu imașu-n comun, dublăm veniturile ; și noi și voi ; ajungem la 2.200 hectare ! Cu fond de bază, cinci milioane !

MĂDĂRAȘ : Noi nu ne orientăm după mărimea fondului. Noi urmăm linia colectivștilor !

MIHAI : Și, mă rog, care-i „linia” asta ?

MĂDĂRAȘ : Democrația. Poate-i fi auzit... Cît votează colectivștii, atîta-mpărțim din recoltă ! Cît aprobă adunarea generală, atîta construim, atîta cumpărăm !

MIHAI : Adică nimic... Te iei după... nărozii care dau dropia de mîine pe vrabia de azi !

MĂDĂRAȘ : Sfaturile, violențele, țineți-le pentru „Spicul”. Aici ești la „Progresul” !

MIHAI : La „Progresul”, unde președintele lasă educația oamenilor pe seama vîntului, sub pretext că nu-i democratic să-i constrîngă...

MĂDĂRAȘ : Eu respect democrația locului unde trăiesc...

MIHAI : Respectul tău... pe măsura democrației „locului” : dai hățurile-n mîna cui strigă mai tare ! Și ce strigă ? „Bani peșin ! Bani peșin ! Bani peșin !”...

MĂDĂRAȘ : Îți strici gura de pomână... La noi, cuvîntul colectivștilor sînt rămîne !

MIHAI : Măcar de-ar fi al colectivștilor !... Nici pădurea nu se rînduiește pe măsura tufișurilor, Antoane. Uite-te la copaci, pădurarule, nu la mărăcini !

MĂDĂRAȘ : Ascultă-ncoace, Mihai, ori... mai bine zis... prea stimat Mădăraș cel mare... că așa-ți zic unii pe-aici ; cu ce drept te-amesteci tu în treburile noastre interne ?

MIHAI : Nu-s interne ; îs comune...

MĂDĂRAȘ : Aiurea ! Dacă lași de-o parte cîțiva cusurgii, la „Progresul” nimeni nu vrea altceva ; toată lumea vrea ce este.

MIHAI : Ce este... Și ce „este”, drept vorbind ?

GLIGA (intră purtînd o colivie cu doi cobai — și o depune pe masa lui Mădăraș) : Pofțim !

MĂDĂRAȘ : Ce-i cu asta ?

MIHAI : E-he ! Cobai...

GLIGA : Tovarășe președinte... îți predau șeptelul. Uite și cererea...

MĂDĂRAȘ : Care cerere ?

GLIGA : Trec la „Spicul”. Pe mine să nu mă puie Golovics la curățat cuști de...

MĂDĂRAȘ : Nu-ți place munca ?

GLIGA : La Gostat îngrijeam vaci cu 24 de litri la zi. Îmi plăcea... Da' cu... (*gest spre cobai*) mai mult scribă decît...

MĂDĂRAȘ : Îți cumpărăm o vacă. Împăcat ?

GLIGA : Eh ! Aici... numai morcovarii și negustorii au parte de cinste ! Cobai, șoareci, vacă... nu știi : vorba-i că mă doare inima cînd vîd : dăm iama-n viitorul copiilor...

MĂDĂRAȘ : Nu duce tu grija viitorului : am isprăvit-o cu capitalismul !

GLIGA : Da' cu bătrînețea n-am isprăvit-o. Și-ntr-o zi, ne-or lua la rost nepoții : c-am trăit în veselie, am ronțait tot, ș-am lăsat în urmă numai ruine și paragină...

MĂDĂRAȘ : Ai ceva-mpotriva veseliei ? Vrei să ținem doliu ?

GLIGA : Vin am băut... or să zică... în mătase și-n catifea ne-am îmbrăcat, da' o amintire cinstită nicăieri n-am lăsat ; barem un butuc altoit n-am sădit ! Vindem tot !... Nu-i cu cale să te retragi așa din viață...

MĂDĂRAȘ : Tu vîd că umbli să te retragi din colectivă... Te pomenești că-ncepi să-ntemeiezi a-hă-hă... orașe, cetăți, cine mai știe...

GLIGA : Cînd am văzut grajdurile de la „Spicul“, am scos pălăria. Și-acasă am desenat unu' cu mîna mea : în caietul nepotului. Nu cine știe ce, da'... o idee ; că de dormit, după ce-am fost la „Spicul“... geană pe geană !

MĂDĂRAȘ : Te vîcărești ca o babă... Și cînd colo, poftim ! Ai cizme noi !

GLIGA : Golovics, tot așa : „Ți-ai luat banii ? Du-te, fii fericit !“... Da' „fericirea“... asta îi altceva, Mădăraș. Crede-mă : îi mai mult ! (*Iese.*)

MIHAI : Cuvîntul colectivștilor, la „Progresul“, sfînt rămîne ! Fiecare vrea ce este !

MĂDĂRAȘ : Voi l-ați instigat !

MIHAI : Unii au rămas țărani... Alții au ajuns colectivști...

(*Vine Golovics, cu o damigeană ; sub braț — o păpușă. Îl urmează Sofia și Ana cu tăvi încărcate ; piine, slănină, roșii etc.*)

MĂDĂRAȘ : Nu-i calomnia : și tu ești țaran !

GOLOVICS : Get-beget, coada vacii !... Pofțiți, măicuțelor !

ANA : Vine fiică-mea... Suzana !

GOLOVICS : Scumpă tovă Suzica... Vocea-ți e ca muzica... (*Ia repede tava din fața lui Mihai.*) Pardon...

Așa-ncepe poemul : i-l recit de ziua ei !

MIHAI : Credeam că numai banilor le scrii poeme !...

SOFIA : Mihai, Mihai, rușine ! Ne iei banii în deșert !

ANA : Numai omul sărac știe prețul banului.

SOFIA : Bărbatu-meu, pentru tutun, fura ouă de sub cloșcă...

ANA : Clocite ! Și negustorul i le-arunca în cap... Nici pentru chibrituri n-aveam ; duceam jăratie pe lopată...

SOFIA : Și-n foc, ardeam balegă uscată ; de pe imăș ; o cărau băieții cu sacul...

MIHAI : Și eu am cărat...

ANA : Lobodă mîncam ; și podbeal...

SOFIA : Mîncam și vrăbii... Am mîncat și lăcuste.

ANA : Noi, și ciori.

SOFIA : Și-n sarmale, numai porumb...

ANA : Îi stau în gît banii noștri !... Blestematule !

MIHAI : N-am nimic cu banii voștri...

GOLOVICS (*spre Mihai*) : Tovarășe președinte... în viață, banu-i capul capului !

MIHAI : Și capul omului... nimic nu plătește la „Progresul“ ? !

GOLOVICS : Împărțea-i făcută. Și-i dreaptă ; părerea mea ! Capu' capului, la noi... (*iși freacă degetele*)... banul.

MĂDĂRAȘ (*alarmat*) : Golovics !

MIHAI : Asta vi-i politica, la „Progresul“, Golovics ?

GOLOVICS (*care s-a speriat de propria-i prostie*) : Sfînte Abrahame, florile ! Tușă Ana, tușă Sofia ! Fuga, măicuțelor, că pică Suzana și... (*Iese cu amîndouă bătrînele.*)

MIHAI : Va să zică... deviza voastră : puterea... banii...

MĂDĂRAȘ : Ei ! Golovics... un zăpăcit !

MIHAI : Frățioare... n-am ce face : la conferința raională... vorbim cîstit de toate zăpăcelile ! (*Iese.*)

MĂDĂRAȘ : Golovics... Îl omor !

GOLOVICS (*intră desperat, cu o grămadă de flori*) : Tovarășe președinte ! Dragă tovarășe Mădăraș...

MĂDĂRAȘ : Ei ?

GOLOVICS : Ne-am ras ! Grădinăria...

MĂDĂRAȘ : Ce-i cu... ?

GOLOVICS : S-a dus pe copcă ! Ne-au lucrat... numără' unu !

MĂDĂRAȘ : Cine ? Din ce direcție ?

GOLOVICS : Din direcția „Spicului“... Suzana a pactizat cu inamicul !

MĂDĂRAȘ : Ce ? !

GOLOVICS : Da : se mărită !
MĂDĂRAȘ : Glume idioate !...

GOLOVICS : Mi-a spus... Ana... personal. Mumă-sa !

MĂDĂRAȘ : Unde-i baba ?

GOLOVICS (*strigă pe fereastră*) :
Ano !... Ia vin' pîn-aici !

MĂDĂRAȘ : În definitiv... ce atîta panică ? Mărite-se ! O privește...

GOLOVICS : Că se mărită, o privește. Da' pe urmă trece dincolo, la „Spicul“, și asta...

MĂDĂRAȘ : Asta nu ! (*Anei, care tocmai intră.*) Ano ! Ce-ai pus la cale împotriva gospodăriei ? Ce-i cu fiică-ta ?

ANA : Nimic. Se mărită.

MĂDĂRAȘ : După cine ?

GOLOVICS : Asta-i : cu cine ?

ANA : Cu... la „Spicul“...

MĂDĂRAȘ : Și-atunci de ce spui că „se mărită“ ? ! Zi cinstit : complo-tează ! Împotriva colectivei noastre !

GOLOVICS : Orice nuntă-i un complot !

MĂDĂRAȘ : Iar începi ? Iar o iei razna ?

GOLOVICS : Pardon !... Deși... dacă-i împotriva libertății și independenței colectivei noastre, atunci... complot și gata !

ANA : Pe urmă... cică să trec și eu dincolo : cu dînșii...

GOLOVICS : Tu ? Pagubă-n ciuperca ! Poți să treci de pe-acu' ! Da' Suzana rămîne ! Am investit într-însa !

MĂDĂRAȘ : Cu cît am investit în fiică-ta, un camion cumpăram ! Asta-i atitudine la dînsa ?

ANA : Îi... Este : atitudine de fată-n-drăgostită...

MĂDĂRAȘ : Nu cunosc : atitudinea-i sau principială, sau neprincipială... Cine-i țilharul ?

ANA : Agronom la „Spicul“ : Demeter Ioșca.

MĂDĂRAȘ : Habar n-am ; nu-l cunosc... Cînd s-au înțeles ?

ANA : Cînd a plecat Suzana la București ; s-au așezat sub măr... știi ; și s-au înțeles.

MĂDĂRAȘ : S-au „așezat“ ?

GOLOVICS : Îi duce fata sub măr, și ei nici că-i pasă. Halal mamă !

ANA : Dacă-l iubește !...

MĂDĂRAȘ : Iubească-l, na ! Da' să rămîie aici !

GOLOVICS : Ori să iubească pe altul : pe Laji ! Pe tovarășul Laji !

ANA : Nu-i place de Laji : prea oftează mult, prea mormăie...

MĂDĂRAȘ : Iar țilharul celălalt,

lua-l-ar benga, pesemne că-i nechează toată ziua !

ANA : O fată, chiar de dracu' dacă se-nrăgostește, nimeni nu-i poate hotărî altă dragoste. Numai inima ei...

MĂDĂRAȘ : Și interesul obștesc ? !

GOLOVICS : Just : colectivitatea !

ANA : Interesul obștesc s-anunță cu toba : reparatul drumului, căratul prundișului, autoimpunerea... Da' pe cine să iubească fiica mea... asta mai va ! Iar eu... cu de-a sila n-o mărit. Ce-ai vrea ? Să-i bat capul : „Ia-l, fata mamei, pe cutare ; îi om bun, de fumaț nu fumează, de băut nu bea ; dragostea... vine ea și mai tîrziu !“... Sfaturi de mamă, nu ? Știu eu ce-s sfaturile astea ; le-am tot auzit, la timpul meu. Le-am și urmat... Da' a doua dragoste... așa... tescuită din ani și ani de chinuri, nu-mi mai trebuie-n casă !

GOLOVICS : Ai, ce ne-au lucrat ! Grosul cîștigurilor noastre... fișt ! (*Gest : „s-au dus“.*)

ANA : Tu, dacă iese-un ban în plus, ai sili-o să se mărite cu... cine știe ce răpciugă !

GOLOVICS : Răpci... cum ?

ANA : C-o răpciugă ca tine, na !

GOLOVICS : Eu, răp... ? !

MĂDĂRAȘ : Cînd vine, o trimiți de-a dreptu-aici ; să deie socoteală consiliului ! Conducerii !

ANA : Eh ! Nu-i desparți tu... nici cu racheta ! Am și vorbit cu popa ! (*Iese bombănînd.*)

MĂDĂRAȘ : Bisericos, logodnicul ! Pînă și cu popa a pactizat !... Ce facem, Golovics ?

GOLOVICS : Îi despărțim ! Dacă merge...

MĂDĂRAȘ : Și dacă nu merge ?

GOLOVICS : Lăsăm grădinăria. Treceam la sfeclă de zahăr : o contractează statul : plătește... ăhă !

(*Se apropie o melodie. Intră Suzana, în mîna cu un aparat de radio portativ. Vine spre ei în pași de dans, pune radiou-ul pe masă. În mîna are o pipă.*)

SUZANA : Uite-mă-s, nene Mădăraș ! (*Mădăraș o privește fioros.*) Bună ziua, nea Golovics ! (*Golovics, idem.*) Ați rămas gură-cască... de bucurie ? ...Hei, nea Mădăraș ! Am venit !... (*Lui Golovics.*) Ți-a pierit graiul ?... Sînteți supărați ? Pe mine ?... Ce mustăți ! Coarne !... (*Lui Mădăraș.*) Ți-am adus de la București... (*Îi vîră între dinți pipa.*) Trage, trage, nea

Ignat a și umplut-o! (*Pipa scoate fum.*) Și pentru... (*Îi pune lui Golovics o batistă în buzunar.*) Asta... (*Batista veche.*) Spălător! Dacă-ți cureți cu ea și penița, și ghetetele, și... Așa! Ia te uită ce flăcău chipeș!... Ei, prin urmare... am venit! A fost... foarte frumos!

MĂDĂRAȘ: Sub măr?

SUZANA: Care măr?... A! Era cires, nu măr... (*Despre aparatul de radio.*) Vă place? Când ieșim cu brigada la plivit, îl agăț într-un copac și...

GOLOVICS: La „Spicul“?

SUZANA: Aici, la „Progresul“...

GOLOVICS: Atunci... Doamne!... Nu ne părăsești?

MĂDĂRAȘ: Nu pleci?

SUZANA: Nu. Unde să...?

GOLOVICS: Dragă Suzana, mielușeaua noastră pascală, de când te știu, dreptcredincioasă „Progresului“ ai fost! Mulțam' pentru batistă... (*o sărută*) și pentru pipă, în numele tovarășului Mădăraș... (*o sărută*) și pentru c-eai venit...

SUZANA: Cu plăcere, cu plăcere... Alteceva? Na, gata.

MĂDĂRAȘ: Și noi, drept vorbind, ne-am gândit... (*Îi arată tabloul.*) De ziua ta!

SUZANA: Mulțumesc... Ce mare!

GOLOVICS: Și-o păpușă... Te mai joci cu păpușile?... În privința femeilor, nu prea mă descurc: cît m-am gândit pîn-am cumpărat-o!... Plînge... Vezi? Foarte scumpă!

SUZANA: Mulțam' frumos... Cum o cheamă? Katy?... Nu mai plînge, Katy! Hai: faci nani-nani cu mămica!

GOLOVICS: Hm! Zău că-i de invidiat... (*Toarnă vin.*) Ce spaimă ne-ai tras! Ufff!

MĂDĂRAȘ: Noi nu ne „speriem“! Noi ne scandalizăm! (*Luîndu-și paharul.*) Mulți ani!

GOLOVICS: Ți-am compus și o poezie: „Scumpă tovă Suzica... Vocea ți-e ca muzica...“ Mai departe nu spun: cad în cultul personalității...

SUZANA: Nu cădea, da'... dac-ai început să te clatini, zi-i pîn' la capăt. Femeilor, cică, numai de persoana lor să le vorbești. Hai, înc-o strofă!

MĂDĂRAȘ: Laudă-i munca, nu vocea!

SUZANA: Așa-i că ți-a trecut și duminale supărarea?

MĂDĂRAȘ: Faci bine că te măriți: în viață, orice om are nevoie de-o pereche.

GOLOVICS: Nu-ți cunosc logodnicul, da' bine-ai ales, să știi!

SUZANA: N-am „ales“. M-am uitat: atîta tot: eu la el, el la mine... Și cînd l-am văzut că-ncepe a se-ncrunta... am știut că vine buclucul...

MĂDĂRAȘ: Dragostea, im? (*Suzana face semn că da.*)

GOLOVICS: Ui, sălcioara Maicii Prezista! Unde nu mai dă și peste mine-un buclucel ca...! Ai-ai... Și cînd nuntim?

MĂDĂRAȘ: Întii îți facem casă; noi: clacă!... Golovics! Cheamă brigadierii, cheam-o pe maică-sa...!

SUZANA: Numai că... loșca nu se mută la noi!

MĂDĂRAȘ: Ce? Stai, Golovics!... Și-atunci, cum?

SUZANA: Din moment ce unificăm gospodăriile...

MĂDĂRAȘ: Eeee!...

GOLOVICS: Doamne! Vocea asta numai a muzică n-adeuce!

SUZANA: Satele ni-s, oricum, contopite!...

GOLOVICS: O auzi, o vezi, da'... cum s-o crezi?!

MĂDĂRAȘ: Contopite?! Cine-a spus-o? Cine-a hotărît-o?

SUZANA: Știe oricine... toți oamenii spun că unificarea...

GOLOVICS: Să nu spuie! S-a hotărît o dată că n-au dreptate? S-a hotărît!

MĂDĂRAȘ: Dragostea... dacă merge-mpotriva hotărîrilor... nu-i dragoste: fi complot!

GOLOVICS: Împotriva hotărîrilor în vigoare nu s-admite. Punct!

SUZANA: Da?! Atunci trec la „Spicul“! Punct și eu!

MĂDĂRAȘ: Ba rămii la „Progresul“: ești investiția noastră, nu a lor!

SUZANA: Pîn-acu' m-am știut brigadieră. Acu' aflu că-s „investiție“.

MĂDĂRAȘ: Ești! Și-ncă-n sectorul nostru A: în circuitul agricol!

GOLOVICS: Investiție. Dacă vrei, te socot la leu: ne-ai costat... pe puțin, prețul a două vaci!

SUZANA: Nu te-apuca să convertești oamenii în vaci! Nu-i nici cinstit, nici...

GOLOVICS: Ba mi te-oi converti, fată dragă, și-n ovăz la nevoie: trei vagoane-am contractat...

MĂDĂRAȘ: Mută-ți-l pe el aici. Tîlharul!... N-avem om în locul tău!

SUZANA: Dacă organizai mai bine cursurile de specializare, secretarul nostru n-ar fi trebuit să-și piard-

acuma vremea: să ne strecoare oamenii la cursuri... numai el știe cum, dac-ai întârziat atîta!

GOLOVICS: Doamne, în ce hal a ajuns! Îl critică pînă și pe propriul ei președinte!

MĂDĂRAȘ: Frumos! Și-o spui unui om care, zi-noapte, dă gospodăriei tot! (*Desfăcînd cureaua pantalonilor.*) Cînd m-ați ales președinte, aici mă-ncheiam. Acu' aici am ajuns, de-atîta alergătură!

SUZANA: Și dacă păstrai două-trei găuri pentru-nvățămînt, ce era?... Prea irosim timpul pe bani peșin... și prea gîndim puțin, prea rar, prea fără perspectivă...

GOLOVICS: Tînără-tînără, da'... a și ajuns să critice!

SUZANA: Bătrîn-bătrîn, da'... încă n-a-nceput să critice!

MĂDĂRAȘ: „Bani peșin“, da!... Adu-nați, toate, grămezi de bluze, fuste plisate, pelerine de nylon, chiloți de nylon, clipsuri în urechi, în nas, după gît, și poșete, și cîte cîrpe, și... Astea pe sărutări le-ați primit? Nu pe „bani peșin“?

GOLOVICS: Cămașă de cînepă nu vă mai place: umblați care mai de care după fleacuri, străvezii, aerisite, găurite... Ia! Pun rămășag că și tu porți dedesubt tot...

SUZANA (*ferindu-se*): Cu multe fete pui rămășag?

GOLOVICS: Întîiu-n viață!... Da-l ciștig!

MĂDĂRAȘ: Golovics! Lasă găurile, lasă...! Ia spune tu, fata mea, cînstit: cînd n-aveai decît o treanță de stambă și spălai cimentu-n bucătăria popii, cine ți-a luat apărarea?

GOLOVICS: La voi acasă — vînt: țineați un purcel, da'... creșteți mai mult grohăit decît purcel!

SUZANA: N-am uitat, nene Mădăraș. Dumneata mi-ai luat apărarea...

MĂDĂRAȘ: Și la școală cin' te-a-nscris?

SUZANA: Tot dumneata...

MĂDĂRAȘ: Și-ntr-a cui căruță te-ai dus să-ți dai maturitatea?

SUZANA: Într-a dumitale...

MĂDĂRAȘ: Și brigadieră la grădinarie, cine te-a propus?

SUZANA: Dumneata cu nenea Golovics...

GOLOVICS: „Nenea Golovics“!...

MĂDĂRAȘ: Și dac-ai ajuns să-ți cumperi mobilă, radio, cui trebuie să-i mulțumești?... Spune: cui?

SUZANA: Muncii mele și... gospodăriei colective!

(*Se aude goarna lui Ignat.*)

GOLOVICS: Asta numa-n cărți — oameni care-ncălzesc șerpi la sîn!

SUZANA: Nici un șarpe. Alte lighioane-s pe-aici...

MĂDĂRAȘ: Te-ai molipsit de la tilharul cela... Dau eu ochii cu dînsu-ntr-o zi!

(*Apare, străjuît de Ignat și Laji, Ioșca. Înainte de a fi văzut de Mădăraș și Golovics, Ioșca face semn Suzanei să nu-l divulge.*)

IGNAT (*cu goarna legată de gît*): To-varășe președinte, un spion de la „Spicul“! L-am înhățat, l-am adus! Merg să mai caut... (*Iese cu Laji.*)

MĂDĂRAȘ: Ce-i cu dumneata?

LAJI (*de pe prag*): Vrea unificare! La grădinarie l-am prins: umbla cu agitația printre femeii!... (*Iese.*)

MĂDĂRAȘ: Cu cine vrei să te unifici, tovarășe?

IOȘCA: Cu gospodăria dumneavoastră. Integral!

GOLOVICS: A-pa-pa! Lăcomos îi, doamne!

MĂDĂRAȘ: Șezi! Am a-ți pune cîteva-ntrebări... Noi, Suzana, am lămurit-o: cu „Spicul“ nu ne unim; nici „integral“, nici parțial!

GOLOVICS: Nici en gros, nici en detail!

MĂDĂRAȘ: Adu-ți logodnicu-ncoace; dacă-i trebuie nevestă, îl conving eu să treacă la „Progresul“!

SUZANA (*arătînd o fotografie*): Dacă vrei să dai ochii cu dînsul... uite-l! Al treilea din dreapta, mustăciosul...

MĂDĂRAȘ: Ce hoț de cai!

IOȘCA: Ei, ei, nici așa!...

MĂDĂRAȘ: Nu te-amesteca unde nu-ți fierbe oala!

GOLOVICS (*privînd fotografia*): Da' ăsta-i șpanchi, Suzana! Uite-așa te vede: împletită, jumătate peste jumătate!

SUZANA: Nici nu pretinde mai mult...

IOȘCA: Băiat modest, zău...

SUZANA: A și spus: îi fericit să mă vadă oricum!

MĂDĂRAȘ : Dacă n-ai cap, n-ai !

Mergi la popă cu orice golan !

IOȘCA : Na, na ! Asta...

GOLOVICS : Nu te băga, domnule, așa ! Ai vreun interes ? (*Suzanei.*) Să chiorăsc dacă nu-i șpanchi !

SUZANA : M-am uitat eu bine-n ochii lui... Știi ce-a spus... atunci?... „Ia te uită ! cică... are Suzana asta niște sprincene... aripioare de rîndunică...!“ (*Confidențial, lui Ioșca.*) Drept, tovarășe spion ?

IOȘCA : Cam așa-i...

GOLOVICS : E-te cum o examinează... Tovarășe !

SUZANA (*lui Ioșca, arătîndu-i poza*) : Șpanchi ? Băiatul ăsta ?!

IOȘCA : Categori !

GOLOVICS : Nu ți-am spus ? Vede oricine : pînă și tovarășul !... Vă mulțumim pentru ajutor !

MĂDĂRAȘ : Mă rog... aripă de rîndunică, ori coadă de pisică, la brigadă n-avem cu cine te-nlocui !

SUZANA : Ba da. Cu maică-mea, de exemplu...

MĂDĂRAȘ : A ! S-o trimitem la școală și pe dînsa, nu ? Investim și-ntr-însa o grămadă de bani... și-ntr-o zi aude vreun nătărău că... are și baba-hîrca pe undeva vreo minunăție, vreo coadă de rîndunică, ori...

GOLOVICS : Și-o ia razna după fii-că-sa !... No, nu merge : n-am mîncat mătărgună !

SUZANA : Atunci... scurt : punctul meu de vedere : îl iubesc pe Ioșca. În concluzie, trebuie să-i fiu nevastă. Dacă vă interesează, precizez, ca să se știe : agronom, cadru cu mari perspective de dezvoltare sub toate aspectele. Și mă iubește : numai pe mine. Pe ni-meni alta !

IOȘCA : Absolut !

MĂDĂRAȘ : Te-amesteci într-una !... Dumneata, care habar n-ai despre ce-i vorba.

GOLOVICS : Nu te lăsa-mbrobodită. Bărbații... mai știm și noi cîte ceva : doar is bărbat și eu.

SUZANA : Mă iubește nu-mai pe mi-ne !... Și dacă vă pare șpanchi, îl pun să-și lichideze și lipsa asta : îl critic... el începe a mă privi chiorîș... chiorîșul lui înseamnă de fapt

drept — și cu timpul rămîne-așa. Iar dacă n-oi izbuti...

LAJI (*intrînd*) : Tovarășe președinte !

SUZANA : ...atunci mă mărit cu Laji ! Da' pînă una-alta, el are și mai multe lipsuri.

LAJI : De mine, tovarășă, te poftesc să nu-ți bați joc ! Nu-mi lipsește nici pe dracu' ! Și... tovarășe președinte !... dacă mai prind vreun străin vîrîndu-și nasul pe-aici, îl apuc de urechi... și-l pocnesc uite-așa, zău, tot în pîntece : ca pe un măgar ! Măgar cu cruce-n spinare !

IOȘCA : Iar eu, dac-o mai ții așa, îți retez urechile pe loc ! Înțeles ?

GOLOVICS : Nu te-amesteca, domnule ! Cu ce drept ?

MĂDĂRAȘ : La urma urmei, ce vrei ? Cine ești dumneata ?

IOȘCA : Logodnicul Suzanei : Demeter Ioșca, la dispoziția dumnea-voastră !

SUZANA (*sărîndu-i de git*) : Tu ești ? De ce n-ai spus de la-nceput ?

GOLOVICS : Doamne ! A tăbărit și ăsta pe capul nostru !

MĂDĂRAȘ : Atunci, hotărăște-te : pleci sau rămii ?

SUZANA : Dacă nu vrei unificare... sigur că plec.

MĂDĂRAȘ : Golovics ! Nici un cadou ! (*Întoarce tabloul cu fața la perete ; pe dosul tabloului apare mutra lui Mădăraș însuși, cu mustați zbirlite, de cotoi furios.*)

GOLOVICS : Nimic ! Ce cadou ?! (*Pune pe dulap damigeana, păpușa.*)

MĂDĂRAȘ : De lăsat, nu mă las ! (*Cu mîini tremurînde, sună la telefon.*) Anunț raionul ! Regiunea !... Raionul te-a evidențiat, raionul te-a-nvățat, raionul te-a propus la decorare...

GOLOVICS : Da' decorația ți-o re-trage ; jur !

MĂDĂRAȘ : Cum să pleci ? Crezi că-ți merge ?! Din piinea „Progresului“ ai crescut ș-ai ajuns om ! Pe aripa noastră te-ai ridicat la celebritate !

GOLOVICS : Da-ți re-trage și celebri-tatea, n-ai tu grijă !

SUZANA : Re-trageți, re-trageți... Iubi-tul tot nu mi-l puteți re-trage !

— CORTINA —

Terasa, la sediul „Progresului“, semicirculară. Geamlic colorat, cu citeva din ferestre deschise. La stînga, scări spre curte. La dreapta, două uși : una dă în biroul președintelui, cealaltă în sala de ședințe. Prin ferestre vedem : capătul unui grajd foarte dărăpănat, o grădină înflorită, grădinăria și, departe, țigla acoperișurilor satului. Mobilierul terasei — scaune împletite, masă-biblioteca, televizor, — de unde se vede că terasa servește și drept club. O armură medievală, folosită și drept cuier, are două perechi de pîteni moderni. Tablou de onoare cu poza Suzanei. E duminică și, de departe, se aud clopote. La ridicarea cortinei, în scenă nu-i nimeni. Sună telefonul.

IGNAT (*a urcat, în fugă, scările, din curte*): Alo, da... Eu, „Progresul“... Pro-gre-sul... Eu: Apostol Ignat... To-varășul președinte stă-n ședință : de dimineață : dare de seamă despre conferința pe țară : Suzana !... Așa, amîndouă : și „Progresul“ și „Spicul“... Îi spun... N-ați mai fost pe la noi ?... Pe la Sokola veniți ; îi drumu' mai bun... O țineți drept-nainte, pîn' dați de mine : unde-s eu cu goarna, acolo-ncepe „Progresul“... No-roc să deie Dumnezeu ! (*Pune receptorul în furcă, își șterge furios fruntea și scoate pălăria, din care curg bani ; speriat, îi adună grămadă pe masă și-i acoperă cu pălăria. Se duce la fereastră.*) Sofia, pieptăna-te-ar naiba ! Unde umbli ? Nu ți-am trasat să stai la telefon ?

SOFIA (*de afară*): Vin, vin ! Nu mai urla...

IGNAT (*revenind*): Smintita ! (*Face semn cuiva, din ușa pe care scrie „Sală de ședințe“, arătînd că s-a telefonat.*)

GOLOVICS (*venind*): De-o mie de ori ți-am spus : nu-mi face semne-n ședință !

IGNAT : Dacă-i important !

GOLOVICS : Nu-i important !...

IGNAT : Vin de la ziar. Iau și poze.

GOLOVICS : Aaa ! Asta-i chiar important. Le dai drumu' înăuntru. Aoleu, ba nu ! Suzana ne-a trădat, ne-a vîndut : de un sfert de ceas, numai despre unificare vorbește ! Dacă trag de partea lor și presa, ne-am dus pe copcă !

IGNAT : Atunci... țin presa la poartă ?

GOLOVICS : Fă-i vînt la grădinărie ; să fotografieze motopompa !... Către grajd, circulația interzisă !

IGNAT : Cine-a-... ?

GOLOVICS : Ministrul : febră aftoasă !

IGNAT : 'teles !

(*Vine Gliga, În mîină, cușca lui cu doi cobai. Vrea să intre în ședință. Golovics îi atîne calea.*)

GOLOVICS : Ce vrei cu ?...

GLIGA : Mă-nscriu la cuvînt.

GOLOVICS : Mă rog. Și cușca ?

GLIGA : Pentru exemplificare. Cică-i aici și instructoru' raional de partid : tovarășu' Bologa. Să ne vadă grajdurile, șeptelu' !...

GOLOVICS : Nu-i tovarășu' Bologa... Dragul meu, n-o fă pe nebulun... Ții cu tot dinadinsul să ne rușinezi ? !... (*Ii ia cușca din mîină.*)

GLIGA : Iau cuvîntul și-atîta tot. Dă-ncoa' exemplele concrete !

(*A scos din cușcă cei doi cobai. Golovics încearcă să-i răpească.*)

GOLOVICS : Zău că-ți gîtui exemplele !... Gliga dragă, prietene, bietele animale nu ți-au făcut nimic. De ce le chinuiești ?

GLIGA : Le-arăt la oameni ! Dreptul meu...

GOLOVICS : Nu-ți folosi drepturile cînd nu se cade... Hai să ne-mpăcăm, Gliga dragă !

GLIGA (*pune cobaii în buzunare*): Odată și-odată, trebuie să-nțeleagă careva că asta nu-i șeptel ! (*Intră în sala de ședințe.*)

GOLOVICS : Doamne, Dumnezeule ! Se pretinde om — da' nu-și respectă nici contabilul, nici... (*Pleacă după Gliga.*)

SOFIA (*venind din curte*): Tu, Ignat ! Cînd mă vezi vorbind cuiva, nu mă...

IGNAT : Tu dacă vorbești cu cineva, înseamnă că birfești pe altcineva. Ți-am dat în seamă telefonul, ori nu ți l-am dat ?

SOFIA : N-am birfit pe nimeni.

IGNAT : Taci din gură, că te știu eu : cînd îmi ieși 'nainte cu-așa mutră luminată, totdeauna vii de la birfeală !

SOFIA : Și, mă rog, cu ce alta să mă luminez, dacă-mi trec viața lîng-un paznic ? Ziua se odihnește, noaptea doarme, iar eu...

IGNAT : Cu păznicia, las-o-ncurcată !... Ia spune : de ce mînjiți voi cîntea Suzanei ?

SOFIA : Cine o „mînjește“ ?

IGNAT : Răspunde, nu-ntreba ! Ați umplut satul cu povești ! Î-i ofticos logodnicul ?

SOFIA : Orice-ai zice, taică-su-a fost !

Întrebă-l pe domnu' Golovics...

IGNAT : Da' cealaltă istorie... că Suzanei i se scurtează fusta-n față... că de-aceea-i dau ei zor cu nunta... cine-a scornit-o ?... Zi !

SOFIA : Pe linia asta... Laji face propagandă...

IGNAT : Și tu ce te iei după Laji ?... Ai uitat ? Când m-ai cărăbănit pe mine la popă, tu nu erai cu fusta scurtă-n față ?

SOFIA : La mine-a fost din boală : dropică...

IGNAT : Dropică, dropică : pentru măică-ta ! Da' între noi... patru luni după nuntă... cum ți-am botezat boala ? János, nu ?... Halt ! Ține-ți gura ! Reculege-te !...

SOFIA : Eu să mă recu... ? !

IGNAT : Și cu nepotul ? De ce să fie nepotul Suzanei ghebos ori bilbiit, dacă lor nu le trebuie nuntă cu popă ?!... Vor nuntă utemistă ? Să fie sănătoși !... Viriți femeia-n sperieți de pomană ! O bisericușă ; pîn' la urmă te pomenești că ia brașoava-n serios. Și dacă vă demască cineva, eu, ca soț al tău legitim, trag ponoasele : locul, slujba !

SOFIA : Domnu' Golovics spune că...

IGNAT : Halt ! Ai tu habar cîți bărbați au decăzut din slujbe din pricina muierilor ? !

SOFIA : Și-o pierdem... așa... ? Suzana-i cea mai bună brigadieră ! Tocmai cu dînsa și-a găsit ăla să se-nsoare ?

IGNAT : El... se știe : cu tine-ar fi vrut. Da' nu-ngăduie raionul ; că ție, cică, îți trebuie-o aprobare specială, de la Marea Adunare Națională : că dacă pleci, cică, pe cine punem responsabilă-n loc la campania birfelilor ?

SOFIA : Ignat !

IGNAT : Gata. Scurt : de partea unificării, nu-s ; da' copiii ăștia doi merită tot respectul ! Iar la dragostea lor... să binevoiți a vă scoate pălăria !

SOFIA : Aaa-min ! (Ignat dă să-și pună pălăria, dar descoperă banii. Cu grijă împinge pălăria spre marginea mesei.)

IGNAT : Parcă vine cineva... Ia uite-te pe fereastră...

SOFIA : Nu m-amesteca-n resortul tău. Eu la telefon îs de servici.

IGNAT : Te rog, Sofico... Uh ! șelele !...

SOFIA : Mă porți de colo-colo ; mai rău ca pe-un ogar ! (Se duce la fereastră. Ignat se grăbește să-și pună pălăria în cap.) Azi-mîine, dau ortul

popii de-atita muștruluit... Eh... Ți-i lua altă nevastă și...

IGNAT : Asta... niciodată : una mai brează ca tine, nu găsesc !... Și decît a doua ca tine, mai bine lipsă !... (Iese.)

SOFIA : Așteaptă, dacă-i pe-așa : de nu te-oi lăsa-ntr-o zi !...

MĂDĂRAȘ (intră, urmat de Golovics, cu aerul că fugе de niște aplauze furtunoase) : A ! Asta nu rămîne fără răspuns ! Îl chem pe tovarășul Bologa ! Urgent ! Să puie ordine chiar el, dacă...

SOFIA : Cică vine-un ziarist, Antoane ! (Iese.)

GOLOVICS : „A ieșit la drumu' mare anarhia !“ Așa să-i spui...

MĂDĂRAȘ : Alo ! Dragule, tovarășul Bologa-i acolo ?... Era vorba că vine la noi... Bun, mulțumesc. Alo ! Tovarășul Bologa ?... Aici Mădăraș... Da ; plesnesc de furie !... Pentru că-s înapoiat, osificat, înțepenit...

GOLOVICS (șoptindu-i, din caietul de notițe, critici proaspăt aduse) : „Mă-sea stricată, carii...“

MĂDĂRAȘ : Da ; mai sînt și cariat. Și n-avem orizont, la investiții ne orientăm ca vițelul la poartă nouă, molima banului peșin ne-a dat gata...

GOLOVICS : „...nu vezi dincolo de lungul nasului...“

MĂDĂRAȘ : Gospodărim nejust zilele-muncă, nu ne luăm după exemplul lui frate-meu...

GOLOVICS : „...te-ai scrîntit ca mentalitate... (Mădăraș, furios, îi face semn să tacă.)

MĂDĂRAȘ : Ni se viră-n suflet, „Spicul“, pînă și pe calea căsătoriilor. Mai rău ca Maria Tereza cu dinastia ei ! Și nu le-ajunge : infiltrază agitatori, ne-ațită-mpotriva propriii noștri oameni... Spun și concret : Suzana, Gliga, alții... Îmi subminează munca, atribuțiile ; nemaipomenit, tovarășe Bologa !... Ba nu mă calmez deloc. Din moment ce apăr dreptatea ! Mie, ca președinte, nu mi-i îngăduit să mă orientez către-nu viitor pe care colectivității nu-s în stare să-l vadă : că mă rup de mase ! Rămîn în urmă !... Mă rog, oricum, cineva tot rămîne-n urmă ! (Vine Gliga, bagă cobaii în cușcă și pleacă în curte.) Da, recunosc, construcțiile nu-s aprobate ; n-am avut posibilitatea : degeaba fac ei scandal !... Bine, vă aștept... (Pune receptorul în furcă.) Așa ! Le trasează el linia, tovarășul Bologa !... Ia zi, Golovics : cine-a

pus-o pe Suzana să ridice prostia asta cu unificarea ?

GOLOVICS : Luările de cuvînt trebuiesc sistate imediat ! Care are ceva, să deie-n scris... Mai bine ne batem cu gîndacii de Colorado, cu orice, decît cu... (*Vine Suzana.*) Uite-o !

MĂDĂRAȘ : Cine ți-a dat ție tonul în cîntecelul ăsta cu... unificarea ?

SUZANA : Nu te supăra. Cred că tot ce-am spus e adevărat și drept.

MĂDĂRAȘ : Minciuni, dreptatea voastră !

SUZANA : Nici o minciună...

GOLOVICS : Ba și nerecunoștința pe deasupra !

SUZANA : Am spus ce-am înțeles : din ce vorbim la organizația de partid, din ce ne spune și tovarășul Bologa...

MĂDĂRAȘ : Zi, noapte, una aud : „și mâine ce-o să fie ?“ „da' poimîine ?“ „da' copiii, pe urmă ?“ „Doamne... da' fondul de bază ?“ Văicăreli de sinistrați ! Și doar nu vă bate-n cap nici o grindină !... Viitoru-i sigur, oricum... Ce tot pretindeți voi ? Oamenii vor să trăiască ; n-adună bani să cumpere moșii : să aibă camera plină — untură, șunci, de toate — să aibă radio, televizor, mașină de spălat rufe, plăpumi de mătase, motocicletă...

GOLOVICS : Nu ne trebuie proprietate : numai bucuriile ei...

SUZANA : Biblioteca ai omis-o...

MĂDĂRAȘ : Nimeni nu pretinde să ne sacrificăm pentru copii. Gărgăunii lui Gliga !...

GOLOVICS : Eu, de exemplu, nici n-am copii...

MĂDĂRAȘ : Nici n-o să ai !

SUZANA : Gliga are dreptate !

MĂDĂRAȘ : Faci jocul logodnicului... Tilharul !

GOLOVICS : Unifică-te cu el, fetico, n-ai decît ! Da' pe noi, restul gospodăriei, nu ne-amesteca !...

MĂDĂRAȘ : Egoistă, nerecunoscătoare... Fătărnicie și linguseală, — dragostea ta pentru noi ! Îmi pare rău că te-am trimis la școală... Golovics ! Notează : dacă ne mai cer vreo femeie undeva, sub 50 de ani nu trimitem !

GOLOVICS : Nici măcar la tabăra de pionieri ! Limita inferioară de vîrstă — mătusa Sofia !

SUZANA : Egoistă, nerecunoscătoare, fătărnică, lingușitoare... fac jocul logodnicului... dreptatea mea-i numai minciuni... Mi-ai ținut loc de tată, bădiță Mădăraș... Drept recunoștință,

vrei să spun alta decît gîndesc ; să fiu... ecoul dumatăle. Drept recunoștință, minciuni : că dumneata ai dreptate-n toate, iar oamenii nicăieri... Să mint din recunoștință : că unificarea-i așa... o manevră împotriva președintelui... Drept recunoștință, să mint : cine-l critică pe președinte, numai din nerecunoștință o face... Să mint pîn' la capăt, atunci ? Din recunoștință ? ! Să-ncep a spune că nu-l iubesc pe Ioșca ?... Uite, nu se poate : nu vreau să mint deloc ! Pe nimeni ! Nici din recunoștință, nici din nerecunoștință ! (*Se îndreaptă spre ieșire.*)

GOLOVICS : Am spus eu : șarpe încălzit la sîn...

MĂDĂRAȘ : Suzana !

SUZANA : Poftim !

MĂDĂRAȘ : Nu te minți nici pe tine, dar atunci... (*Suzana ridică din umeri.*)

MĂDĂRAȘ : Dacă ai luat la purecat viitorul nostru, nu-l ocoli pe-al tău !

SUZANA : Eu... îl iubesc pe Ioșca !

GOLOVICS : Te-ai pregătit pentru facultate, nu pentru Ioșca.

MĂDĂRAȘ : Începi multe... nu isprăvești nimic... Praf și pulbere-o să s-aleagă din tine !

SUZANA : Îl iubesc pe Ioșca.

GOLOVICS : Și agronom n-ai să fii. Ai să fii mamă : mamă eroină.

SUZANA : Îl iubesc pe Ioșca.

MĂDĂRAȘ (*pornind spre ieșire*) : „Îl iubesc pe Ioșca, îl iubesc pe Ioșca...“

GOLOVICS : Am plecat ! Nu te-ntreb pentru ce-l iubești : în dragostea ta nu există „pentru că !“ „Îl iubesc pe Ioșca, îl ador pe Ioșca...“ Un telefon, asta ești ! O diafragmă blocată !

MĂDĂRAȘ : Îți trasează el linia, tovarășul Bologa ! (*Pleacă amîndoi.*)

SUZANA : Orice linie mi-ar trasa, oricine, pe Ioșca tot îl iubesc.

(*Scena se întuneacă. Muzică ; apoi risul Suzanei. Pe melodia cîntată de radio-ul ei portativ, Suzana dansează cu Ioșca. Apoi, muzica încetează.*)

SUZANA :

E timpuriu, prea-i timpuriu
Să port năframă de femeie.
Și-ar fi păcat de-ar fi să fiu
Mîreasă făr' de pirostreie.

IOȘCA :

O toamnă-ntreag' am suspinat...

SUZANA :

Dar iarna-s nopți fără sfîrșit,
Iar eu cu dumneata-ntr-un pat...
Nici de gîndit ! Nici de gîndit !

MADĂRAȘ (căt're Golovics) : Chinuiești redactorii de pomană :
versuri timpite, rime firnăite...

IOȘCA :
Nici de gîndit ? Nici de gîndit ? !

SUZANA :
Vîntu-i crud, prea suflă rece...
Zău, ascultă, domnul meu :

Mai pe vară dacă-i trece —
Pin' atunci mai cresc și eu...

IOȘCA : Ba nu mai aștept deloc : prea
ți se-nmulțesc păcatele...

SUZANA : Mărturisesc tot ce-i de mărturisit...

IOȘCA : Mi s-a mai și șoptit cîte
ceva... Ia stai ! Să-ți măso' fusta...

SUZANA (*dîndu-i peste mină*) : Ce zel
pe dumnealui !... Întîi ia autorizație
de la sfat, pe urmă înțelege-te cu
Golovics și Mădăraș, după aceea mută-te la noi... A ! Cu consimțămîntul
raionului, mutarea ; altfel...

IOȘCA : Ești o birocrată !

SUZANA : Nu-i adevărat, sînt o investiție !

IOȘCA : Tu ? Habar n-am avut...

SUZANA : Sînt : în circuitul agricol.

IOȘCA : Te-ai plasat bine : te-ai învîrtit... Investiție !...

SUZANA : Așa ? Ia ascult-atunci, stimatele : cum o mai duci cu ofica ?

IOȘCA : Mulțumesc ; multă vreme n-o mai duc...

SUZANA : Sărăcuțul !... Pîn' te vindeci, într-un cîntec te țin : „Culeg flori o mie... Îi fierb doctorie“...

IOȘCA : Asta lui Lăji cîntă i-o ; eu...

SUZANA : Nu mă cicăli cu Lăji. Șpanchiule ! Tilhar ! Hoț de cai !

IOȘCA : Hei, hei ! Mă sugrumi !... Ia zi : cum te-a cerut Lăji de nevastă ?

SUZANA : Lăji ? Întîi, parc-a-nghițit un băț ; pe urmă i s-au aprins urechile, și, hodoronc-tronc, a vrut să mă sărute.

IOȘCA : Cu forța ?

SUZANA : Cu forța. Da' nu i-a mers... Eu... chiar de-ar fi vorba de-un bărbat tare ca un bivol, eu... Eu, cel mult, mă las...

IOȘCA : Ia să văd !

SUZANA : Da' nu oricui.

IOȘCA : Condiții ?

SUZANA : Da : numai cui nu vrea.

IOȘCA : Păi... atunci chiar că nu vreau !

SUZANA : Nici un pic ?

IOȘCA : Mț ! Deloc !

SUZANA : Ha ! Iar eu mă feresc degeaba !... Tovarășe dragă... dacă nu te superi... liber locul ? (*Se aruncă în brațele lui Ioșca.*)

IOȘCA : Ia spune : de fapt... mă iubesti ?

SUZANA : Îți spun mîine seară : sub măr, știi tu...

IOȘCA : Știu. Da' nu mai ține păcăleala : noi sub măr, iar maică-ta ne pîndește din fereastră !...

SUZANA : Dacă nu cunoști terenul !... Mai este-un măr. Nu departe...

IOȘCA : Aha ! Mă porți din copac în copac și-mi ții prelegeri despre roșiile de iarnă !...

SUZANA : Nuuu... Mărul ăsta, al doilea, e-ntr-un loc unde se pot organiza și... altfel de discuții.

IOȘCA : De pildă, despre ce ?

SUZANA : De pildă, despre... roșiile de vară.

IOȘCA : Am măcinat la agrotehnică cu tine, de-de-de... m-am săturat pînă-n gît.

SUZANA : Nu te sătura. Eu... trebuie să fiu întîiul agronom ieșit de-aici din sat... Se poate urma și fără frecvență, nu ?

IOȘCA : Vedem noi... Decambdată, în prima etapă, nu-nvățăm : ne cununăm ! Este ?

SUZANA : O să fie... ușor și frumos : am notițele tale, cursurile... Unde nu-nțeleg, îmi explici... Ești numit conducător principal al seminarului !

IOȘCA : Bine, bine...

SUZANA : Or să-ntrebe : „Unde-i agro-noama ?“ Agronomul șef, de colea, călare pe-un cal negru : „Tocmai a ieșit cu brișca...“ (*Legănîndu-se pe genunchii lui Ioșca.*) Grozavă brișcă ! Toată viața aș călători... și aș călători...

ANA (*a intrat pe ultima frază*) : Rupii arcurile, fetița mamei, cu-atîta călătorii...

SUZANA : Rupe-se ! Asta și merită... Ce-i, mamă ?

ANA : Nimic. Mai pieptănați-vă și voi, mai... Mergem la preot.

IOȘCA : Ce să facem la preot ?

ANA : Să hotărîm ziua nunții.

IOȘCA : Noi facem nuntă utemistă.

SUZANA : La căminul cultural.

ANA : Faceți. Da-ntîi la preot. Dăm Domnului ce-i al Domnului...

IOȘCA : Și Utemeului ce-i al Utemeului... Nu mergem, mamă, la nici un popă.

ANA : Fără preot, nu dau fata. Părintele-a și spus-o : foarte deslușit : „căsătoria nu-i întocmire omenească“.

IOȘCA : Asta-i drept : sînt căsătorii care... numai a faptă omenească n-aduc !

ANA : Căsnicia — a spus părintele — „nu se celebrează numai jos, pe pămînt, dar și sus, în ceruri !“

SUZANA : Sus ? Îl rugăm, dac-o avea timp, pe Gagarin. E bine ?

ANA : Țsta cine-i ?

IOȘCA : Parohul din Bicsad.

ANA : Să fie sănătos. Cînd eram copilă, îmi pare că l-am apucat slujind pe tată-su... Da' voi, mai bine, luați seama la ce s spun : căsnicia, dacă-i făcută-naintea lui Dumnezeu, nimic n-o mai dezleagă !

SUZANA (*lui Ioșca*) : Îi trebuie-un ginere definitiv. O dată pentru totdeauna !

ANA : Glumiți cu ce nu se glumește ! Eu nu vreau să-mi știu nepotul ghebos ! Nici bilbiit !... Copilaș nevino-vat, și să-l pască-atîtea blesteme ?

IOȘCA : Care blesteme ? Îi bilbiită Suzana ?

SUZANA : Îi ghebos Ioșca ?

ANA : Orice copil are drept la binecuvîntarea cerului. Și asta numai părintele i-o poate mijloci !

IOȘCA : Hai să ne lămurim, mamă : cine-o să fie tatăl copilului — dac-o fi, copilul — eu, ori părintele ? De câți părinți are nevoie-un copil ?

ANA : Are nevoie și de-un părinte sufletesc !

IOȘCA : Uite, nu te supăra : rămân responsabil eu : pentru amândoi !

ANA : Tu, în păgînina ta, îți iei orice răspunderi...

SUZANA : Lasă-l în pace, mamă ; facem dintr-însul un fel de întovărășire : de tați, de soți, de gineri, de...

ANA : Nu mai știi de frica cerului ? Ai și uitat ce-a spus cuviosul Tobias ?

SUZANA : Părintele Tobias să-și ție nasu-acasă ! Facem nuntă utemistă.

IOȘCA : Mamă, n-are rost să ne certăm. Mai ales că eu... nu știu, da'... mi se pare... nu prea-s catolic : sînt un fel de protestant.

ANA : Atunci... gata : oricum ai da-o, căsătoria tot nu-i valabilă !

IOȘCA : Și ce preferi : nevalabil bună, ori valabil proastă ?

ANA : Cu voi... în veacul veacului n-o isprăvești !... Mă rog : așa, nu dau fata !... Eu, răposatu' bărbatu-meu, tată-su, n-am avut cu ce cumpăra inele. Ș-am îmbătrînit c-o închipuire frumoasă : vedeam preotul sfinjînd inelele voastre... Tocmai bucuria asta mi-ați stricat-o ! (*Plecînd spre ieșire.*) Fără preot, nu te duci nicăieri !... Zău : s-ar cădea să mergeți la biserică ! Doar nu pățiți nimic !... Ce, eu n-am fost la cercul politic ? Am fost. Ș-am pățit ceva ?... Trebuie să mergeți la biserică : nu-i cu primejdie... (*Iese.*)

IOȘCA : Toată lumea conspiră-mpotriva noastră ! Povestea mării, cu popa, duhnește-a Golovics cît de colo !...

SUZANA : Mădăraș își teme prestigiul, Golovics ciștigurile, mama mîntuirea sufletului, și — toți împotriva noastră !

(*Se aude goarna lui Ignat. Ioșca se uită pe fereastră.*)

IGNAT (*de afară*) : A sosit de la ziar ! Vrea cu președintele !

IOȘCA : Îl caută pe Mădăraș : de la ziar. Stai un pic : îl chem eu... (*Iese pe așa cu „Președinte“.*)

ZIARISTUL (*intră*) : Bună ziua...

SUZANA : Noroc.

ZIARISTUL : Pe tovarășul președinte... tovarășul Anton Mădăraș...

SUZANA : Vine-ndată... De la ziar ?

ZIARISTUL : Ihmm ! Sper că n-am greșit, sînt la „Progresul“...

SUZANA : Da... Prima dată ?

ZIARISTUL : Absolut prima : prima oară aici, primul reportaj... Ieri mai eram profesor... Sper să fi nimerit un loc...

SUZANA : Locu-i grozav !

(*Vine Mihai Mădăraș, însoțit de Ioșca.*)

IOȘCA : Tovarășul Mădăraș, președintele nostru... Hai, Suzana ! (*Pleacă rîzînd, complici.*)

ZIARISTUL : Cu ce poftă rid !

MIHAI : Îndrăgostiți...

ZIARISTUL : Am bănuit eu...

MIHAI : Cu ce vă pot ajuta ?

ZIARISTUL : Aș avea nevoie de cîteva date... Cu tovarășul Golovics am vorbit, dar mi-a spus că dumnealui... în absența președintelui, nu dă informații.

MIHAI : Omul disciplinei...

ZIARISTUL : Bineînțeles. Aș începe cu planul de perspectivă... cu situația fondului de bază în primul rînd.

MIHAI : Planurile-s la Golovics. Toate cifrele. Da' situația în general... o cunosc și eu, pe ici, pe colo.

ZIARISTUL : Președintele să n-o cunoască ?!

MIHAI : Mă rog... Esențialu-i că gospodăria asta... stă destul de prost. O spun cu toată sinceritatea.

ZIARISTUL : Și cauza ?

MIHAI : Cu toată sinceritatea : președintele, contabilul și cîteva elemente secundare.

ZIARISTUL : Spuneți-mi, vă rog : asta-i autocritică ?... Nu vă supărați că am îndoieli, dar...

MIHAI : În general, situația-i cum spun : mă simt și eu răspunzător.

ZIARISTUL : Atunci... cum vedeți ieșirea din... impasul care... ?

MIHAI : Linia-i limpede. Aici în sat sînt două colective : „Progresul“ și „Spicul roșu“. Trebuie să le unificăm. Ați trecut vreodată pe la „Spicul“ ?

ZIARISTUL : Nu...

MIHAI : O gospodărie... de prima mînă ! Dincoace... poftim, uite-te numai la grajduri, colea !... Iar la „Spicul“, ce construcții !

ZIARISTUL : Și-aici de ce nu se construiește ?

MIHAI : Pentru că anumite elemente impun drept țel suprem cîștigul imediat : zarzavat peșin, bani peșin, — în rest potopul ! Acum... am luat prostia asta de guler și... sper s-o lichidăm !... Erau aici doi tineri, i-ați

- văzut? Îndrăgostiții. Știți care-i culmea? Nu-i lasă să se căsătorească! Cine? V-am spus: aceleași elemente: goana după bani peșin fi înnebuneste!
- ZIARISTUL: Îndreptarea situației... depinde-n mare măsură de dumneata, de președinte.
- MIHAI: Eu, unu'... fac tot ce-mi stă-n puteri!
- ZIARISTUL: Atunci... cu atât mai mult: s-o luăm de la capăt, mai amănunțit, mai concret.
- MIHAI (*mai mult pentru sine*): Intru la apă...
- ZIARISTUL: Eh! Cine-și privește greșelile ca dumneata... în față, cu atita sinceritate... n-are cum intra la apă.
- MIHAI (*în timp ce loșca, prin semne, îl cheamă din ușa sălii de ședințe*): Nu te supăra, îmi pare rău, dar... trebuie să te las. O droaie de treburi... importante. Esențialul s-a spus: pentru noi, „Spicul“ rămîne exemplul, unificarea colectivelor, țelul!... Amănuntele, la Golovics! (*Iese.*)
- ZIARISTUL: Naiba știe! Dacă-or fi toți președinții ca ăsta... (*Fotografiază, pe fereastră, grajdul.*)
- GOLOVICS (*intră*): Alo, nene! Ce pozezi dumneata acolo?
- ZIARISTUL: Ia... dărăpănăturile astea de grajduri.
- GOLOVICS: „Dărăpănă...“ Cin' ți-a permis?
- ZIARISTUL: Tovarășul președinte...
- GOLOVICS: Președintele „Progresului“?
- ZIARISTUL: Îhm! Anton Mădăraș, președintele „Progresului“... Ce ești așa cătrănit?
- GOLOVICS: Cătrănit?! Nu-s cătrănit. Cum să fiu cătrănit? (*Inchide fereastra și trage perdeaua.*) Te ții de glume... Eu, în locul dumitale, la grădinarie m-aș duce: la motopompă, la... Principial: să promovăm noul: pozitivistica, nu... Motopompa-i nou-nouță: la prima fotografie!
- ZIARISTUL: Tovarășul președinte-i mai îndrăzneț la autocritică!
- GOLOVICS: Eu... tot așa: mai îndrăzneț la... Așa i se și cade, autocriticii: cu cât vine mai de jos, cu atât mai îndrăzneță să fie! Cu atât mai deschisă! Fără considerente personale! Tovarășul președinte... ce ți-a spus?
- ZIARISTUL: Că stați prost cu investițiile de perspectivă, cu sectorul zootehnic și cu fondul de bază.
- GOLOVICS: Așa a spus?! ZIARISTUL: Îhm!
- GOLOVICS: Că stăm „prost“?! No? ZIARISTUL: Îhm!... Că da, stați prost...
- GOLOVICS: Ce-i drept, avem și părți mai slabe...
- ZIARISTUL: ...și că, pentru „Progresul“, exemplul bun este „Spicul“.
- GOLOVICS: Mamă-doamne, „Spicul“? ZIARISTUL: „Spicul“.
- GOLOVICS: Sigur, sigur „Spicul“... Da, așa-i: „Spicul“... (*Aparte.*) Mădăraș — razna prin porumb! Rău de tot!
- ZIARISTUL: Și... în legătură cu tinerii îndrăgostiți, ce părere ai?
- GOLOVICS: Eu... împărtășesc și susțin părerea tovarășului președinte!... El... ce părere are?
- ZIARISTUL: Dezaprobă toate intrigăriile.
- GOLOVICS: Asta-i! Intriganți ca la „Spicul“, nicăieri în lume!
- ZIARISTUL: Da' localnicii?
- GOLOVICS: A?... E! Aia, ăștia, ce să mai vorbim! Toți! (*Aparte.*) Căpă, Golovics, până nu te dărimă damblaua!
- ZIARISTUL: După tovarășul Mădăraș, de rămînerea-n urmă răspunde-n primul rînd președintele... Pe urmă, printre altele, și tovarășul Golovics.
- GOLOVICS (*sesizînd ceva, în felul său, se înfierbîntă*): Aăă... da, sigur că da! Ei organizează, ei planifică, ei sînt întrebați, ei răspund! Adu-narea generală de ce i-a ales? Ca să-și lichideze propriile lor greșeli; și printr-asta, greșeala însăși! Greșelile personale și greșeala comună sînt totdeauna legate strîns: ca dulăul de coada lui! Gospodăria, de ce le-a acordat încrederea ei? Ca s-o păstreze: cu ghearele, cu dinții, cu celelalte și cu tot ce se mai poate! În caz contrar, se știe: ne rupem unul de altul: și-atunci ce mai valorează meritul? *Asta* te rog să-mi spui: ce mai valorează meritul, dacă nu-i cine-l recunoaște? Dacă nu-i recunoscut, mai este meritul merit?
- ZIARISTUL: Este...
- GOLOVICS: Vezi? Dumneata știi mai bine... Așadar poți nota: noi îi înlăturăm cu maximă intransigență pe cei rămași în urmă. Deci, însăși rămînerea în urmă! Lichidăm și spiritul neguțătoresc îngust! Eu, prin urmare, îl susțin pe tovarășul președinte! Întru toate!
- ZIARISTUL: Poziția-i onorabilă... Și planul? Îl ai?

GOLOVICS : Cum de nu ?... Poftim !...

Copie : poți s-o păstrezi. Cu permisia tovarășului președinte, nu ?

ZIARISTUL : Firește...

GOLOVICS : La revedere...

ZIARISTUL : Nu plec de tot : dau o raită prin gospodărie și... (Iese.)

GOLOVICS (cu totul zăpăcit) : S-a sfârșit. M-a ajuns ceasul morții !... Hm ?... Hm !... Mădăraș, Mădăraș ! ai început să mă lucrezi... Schimbi macazul pe autocritică și nu-mi suflă o vorbuliță ? ! Te-am mirosit eu, las'... Aici (e vorba de nas, de fler) greu mă-ntrece cineva !... L-o fi săpunit Bologa : unificarea ! Cum s-o mai ocolești ? Cît ?... He-he ! Tactician, Mădăraș ! Și-a făcut mare merit d'in... din faptul că rabdă ce nu poate-mpiedica !... Și tocmai acu' vrei să m-arunci din căruță ? ! Nu merge, Mădăraș, degeaba zvîrli din coate ! Împreună-am greșit ? Împreună-om încasa și laudele ! — pentru-ndreptarea greșelilor... Ho-ho... șmecherelul ! Tocmai la autocritică mă lasă pe dinafară !...

(Se aude goarna lui Ignat.)

(Vin : Bologa, Anton Mădăraș, Mihai Mădăraș, Ioșca, Suzana.)

ANTON MĂDĂRAȘ : Asta-i : te muți aici, și gata !

IOȘCA : Nu pot să mă mut.

MIHAI : Unificarea rezolvă tot...

MĂDĂRAȘ : Nu rezolvă nimic : pentru că n-o să fie ! Și brigadiera cea mai bună — nu ne-o răpiți !... Tovarășe Bologa, ce-i la noi ? Depozit de mirese ? ! Anarhia asta, cu... cozi de rîndunele pe sub măr, ar trebui planificată cumva ! Ar trebui...

BOLOGA : Faceți propuneri : un plan de raionare a mireselor...

GOLOVICS (numai lui Mădăraș, reproș lingusitor) : Tocmai la autocritică ai vrut să mă lași deoparte ? Pe mine ? !

MĂDĂRAȘ : Te-ai ticnit ?... Tovarășe Bologa ! Eu... !ua-le-ar naiba de cirovăieli ! Totuși : știi ce-mi cîntă dragul de frăține-meu ? Că accentul principal cade pe vacile lor...

MIHAI : Pe interesele comune. Asta am spus.

GOLOVICS : Da : modelul nostru este „Spicul“ !

MĂDĂRAȘ : Golovics, ia-ți concediu și cară-te, nu-nșira măgării !

GOLOVICS : Ei, poftim : eu nu pridi-desc să-i urmez tactica, și el...

MĂDĂRAȘ (despre Mihai, lui Bologa) :

Pină și-n producție amestecă blestematul lor de patriotism local !

GOLOVICS : Șovinism !

MĂDĂRAȘ : Gospodăria noastră-i mai importantă — și Suzana rămîne aici !

IOȘCA : Ba are dreptul să se mute unde vrea. Într-asta n-are ultimul cuvînt nici tovarășul Mădăraș, nici tovarășul Golovics, nici măcar eu !

SUZANA : Tovarășe Bologa, arătați-le harta lui Ioșca...

MIHAI : Să chibzuim asupra intereselor comune...

GOLOVICS : Foarte just !

MĂDĂRAȘ : Ce-i „just“, nenorocitul ? Ce-i „just“ ?

GOLOVICS : Tot !... Tot ce-ai spus mai-nainte !

BOLOGA (a atîrnat harta pe perete) : Domoliți-vă odată ! Vino-ncoace, Mădăraș !... Pîrul ăsta încotro curge ?

MĂDĂRAȘ : Către „Progresul“...

MIHAI : Dar apa dintr-însul ar ajunge și pentru „Spicul“...

BOLOGA : Așa-i, Mădăraș : crede-mă : dacă nu mă crezi pe mine, crede-ți propriii oameni : ascultă-i, înțelege-i. (Intră, cu cușca, Gliga.) Ascultă-l pe Gliga : îți vorbește din inimă !... Uniți-vă puterile : faceți canalul... uite pe-aici !... Folosiți pășunile-n comun... partea asta a dealului terasati-o ; vie, livadă... La voi, grădinarii, la ei, crescătorii de vite. La voi, sera și grădinăria, la dînșii, tarlalele de grîu, de porumb... La voi, o brigadă de meșteri, la ei, atelierere-s gata ; n-ați mai avea de construit ateliere noi. La voi, castelul cu săli pustii ; ei abia ar trebui să-și construiască sediul... Cu cît economisiți dacă faceți unificarea, cumpărați mașini, camioane, viței, porci... Uniți-vă, Mădăraș ! Oamenii au urcat o culme, vor să vadă de parte, trebuie să vadă ; nu le stați împotrivă !... De ce facem planuri de perspectivă ? Ca s-avem viitorul în față — cum are gospodarul casa abia plănuită. Și viitorul ni-i mobilat frumos Mădăraș, cameră de cameră : știm ce-o să fie, unde-o să fie, ce și unde-o să construim, care ape și-ncotro le-om muta, unde-o să ne sădim livezile, unde-o să ne creștem pădurile... Cînd, unde ți-ai tocit imaginația, Mădăraș ? În par-turezeci și cincini... ședeai colea, pe capătul ieslei... erai argat pe-atunci, ții minte ? Adunai mucuri de țigară-n urma grofului... și mi-ai

- spus... nu ? „Or mai fi ele multe sărbători aici în castel — da' atunci noi om juca!“... Îți umblau gîndurile cu îndrăzneală, pe vremea aceea... Ce ți s-a-ntîmplat ? Ești vătămat pe undeva, Mădăraș...
- MĂDĂRAȘ :** Mda, vătămat... Vlagă cît frate-meu, de unde la mine ? N-am avut parte nici de decorații... nici de delegație-n Uniunea Sovietică... nici de fotografie-n ziar... Barem la constătuirea pe țară de m-ați fi trimis !... Iar acu' pîndește-o adunare generală : să mă scoată și din președinție : tot el ! tot ei ! Fără rușine !... Nevătămații !
- MIHAI :** Adevăru-i că... mi-i rușine pentru tine...
- BOLOGA :** Buba-i că te gîndești numai și numai la postul tău. Și aici... știu : ai în Golovics un mare ajutor...
- GOLOVICS :** Asta așa-i : eu îl sprijin pe tovarășul președinte în toate, fără preocupare ! (*Lui Mădăraș.*) Adineuri, nu ne-am perdăfuit noi c-o gogeamite autocritică ?... Amîndoi !
- MĂDĂRAȘ :** Ai înnebunit !
- GOLOVICS :** Nu mai spun nimic, poftim !...
- BOLOGA :** Eh ! Om mai vorbi și-n ședință... Suzana, am și pentru dumneaei o veste.
- GOLOVICS :** Directivă să rămîie-aici !
- MĂDĂRAȘ :** Dacă nu-nchizi pliscul...
- BOLOGA :** Comitetul executiv ți-a cîntărit meritele, rezultatele pe care le-ai obținut ca brigadieră la „Progresul“. Păreră tuturor : n-ar fi permis să te lăsăm...
- GOLOVICS :** Asta-i. N-o lăsăm ! N-o dăm !
- IOȘCA :** Nici noi n-o lăsăm !
- GOLOVICS :** Hotărîrea superioară decide !
- BOLOGA :** Hei ! N-am încheiat ! (*Semn să tacă.*)
- MĂDĂRAȘ :** Mă ! Îți ard aici pe loc o sancțiune — dumnezeiască !
- MIHAI :** Gura ! Gura astupă-i-o !
- GOLOVICS :** Asta chiar că n-am mai crezut-o !... Suzana rămîne — he-he ! (*Îl apucă o criză de rîs.*)
- BOLOGA :** Suspendăm ședința pînă-i trece ăstăuia rîsul.
- GOLOVICS :** Vă rog să mă iertați ; știți... m-am uitat la mutra lui Mihai Mădăraș și...
- BOLOGA :** Bine. Ți-a trecut ?
- GOLOVICS :** Da. Nu mai am nimic de adăugat.
- BOLOGA :** N-ar fi permis să te lăsăm cu studiile la jumătate. Suzana o să aibă o bursă de stat la Institutul Agronomic din București.. Mda ! Ce tăcere s-a lăsat... Tovarășe Mădăraș ?... (*Lui Mădăraș i-a înghetat vorba în gît.*) Tovarășe Golovics ?... (*Golovics, idem.*) Suzana, visul tău... Nu ?
- SUZANA :** Visul meu... nu mergea așa departe...
- BOLOGA :** Ioșca ! Un dar de nuntă ca ăsta, și... nici tu nu te bucuri ? Deloc ?
- IOȘCA :** Înc-un dar la fel și... pin' mi se-ntoarce mireasa acasă ajung s-o-nvelesc cu barba-albă ! Eu... pe Suzana... n-o las !
- (*O clipă, scena se întunecă ; apoi se luminează iarăși.*)
- GOLOVICS** (*trăgînd cu urechea la ușa președintelui*) : Intrarea strict interzisă !... De două ceasuri se tîrguiesc...
- ANA :** Cine strigă ?
- GOLOVICS :** Acuma, Ioșca... Cică nu se poate fiții-n toată săptămîna la București să-și vadă nevasta.
- ANA :** Care nevastă ? !
- GOLOVICS :** „Care“ ? Suzana ta !
- ANA :** Ce, Suzana-i nevasta lui ? (*Vrea să asculte și ea la ușă, el n-o lasă.*)
- GOLOVICS :** Pardon, pardon, ocupat !... Exact. O ține una și bună : „soția mea“... Nevasta lui !
- ANA :** Cum „nevastă“ ? Fără nuntă ?
- GOLOVICS :** Pe cît se poate-nțelege... acest punct al ordinei de zi e de mult depășit. Epuizat !
- ANA :** Isuse Cristoase !... Ce frumos rînduisem eu toate ! Rochia... vâlul...
- GOLOVICS :** Ssst !... Ej, drăcie !
- ANA :** Ce-i ? Ce spun ?
- GOLOVICS :** Un copil !
- ANA :** Ce fel de copil ?
- GOLOVICS :** Copil ca toți copiii !
- ANA :** Al cui ? !
- GOLOVICS :** Al lui păpa. Al lui papă. Ta-su ! Ssst ! Vorbește Suzana !... Cică „Eu cu copil nu mă pot duce !“ I-haa ! S-a sfîrșit : nici bursă, nici plecare ; naștere-o să fie !
- ANA :** Nu minți, nu minți !... Una ascultă, alta scornești... (*Vrea să asculte, el n-o lasă.*)
- GOLOVICS :** Mai de mult se cădea să tragi cu urechea, nu acu' !... Cînd nu-i nici o nevoie, vîntîndeți la ascultat. Da' cînd era nevoie, ai lăsat-o... treanca-fleanca pe sub meri !
- ANA :** Ei... numai vorbeau : despre roșii... Minți, ciumăfaie răspopită !... Sfîntă Marie, Isuse ! Ce copil ?

GOLOVICS : Încă cinci-șase luni și-l vezi cu ochii. Ț-ai să-i speli scutecele, ai să-i faci griș cu lapte, ai să-l legeni... na-ni, na-ni, lu-lu-lu... Știi cum îl cheamă pe tată-su?... Să-ți spun ?

ANA : Dacă te prind că-mi birfești fata, spîn te las ! Cu mîna mea ! Șapte fire ai — pe toate ți le smulg : unu cite unu !

GOLOVICS : Ei, halal ! Cine-i evidențiază nepotu' 'nainte de termen și... cui vrea ea să-i smulgă mustățile !

ANA : Îndrăznești a mai vorbi ? ! Gură spurcată !

GOLOVICS : Pardon ! Ei îs cu-ndrăzneala : ordine de zi-ncărcată ; au epuizat, pesemne, și punctul ăsta... Să vedem diversele. Te-am pupat, bunicuțo, felicitări ! Ssst !

ANA : Nu vreau. N-o să fiu nici o bunică !

SUZANA (*deschizînd ușa, îl pocnește pe Golovics în nas*) : Iartă-mă... dacă trași cu urechea !

GOLOVICS : Nu pentru mine. Pentru dumneaei...

ANA : Ce fel de copil te-mpiedică pe tine să mergi la școală ?

SUZANA : Nu-i momentul să-ți spun... ANA : Recunoști ? ! Îi adevărat ? !...

Ei, hotărăște singură : ce să-ți fac ? Ce să... ?

GOLOVICS : N-o bate, bunicuțo !

ANA : N-o bat, n-o bat... numai ochii i-i scot ! Numai părul i-l smulg ! Numai... La ce te-ai dedat, fără știrea maică-ti ? La ce ? !

GOLOVICS : Ei *au vrut* să-ți spuie ; da' nu erai acasă...

ANA : Nu te uita ca o mironosiță, că zău te plesnesc !... Vai ! Nu mai sînt copii pe lumea asta ! Nu mai am fată ! Unde-oi găsi apa mai mare, acolo mă arunc !... Uite de ce v-ați temut voi de altar ! Vai, măcar de-aș avea două fete : o apăram pe mezină de păcatul ăsteia, și...

GOLOVICS : N-ajung două ; aici, ca s-aduni ceva experiență, o grămadă de fete-ți trebuie !

ANA : Trăznește-l, Doamne ! (*Suzanei.*) Vai, de-aș mai avea o fată ! Numai în pumni și-n palme-aș ține-o ! Nici pin' la poartă n-aș lăsa-o !...

GOLOVICS : Norocul ei că n-o ai...

ANA : Suzana, fetiță dragă, spune că nu-i adevărat ! Tu te-ai lăudat, nu ?... Chiar dacă-i altfel, tu tot trebuie să spui că nu-i adevărat : de ce să-ți iasă vorbe ? Nu fi crudă cu mine, leapădă năravul vorbitului ăstuia deschis... așa fără rost, fără...

GOLOVICS : Gata : liniștește-o ! Nu vezi ? Singură-ți cere s-o duci cu muia...

SUZANA : Dar eu... într-adevăr... am spus că...

ANA : Ce-i pasă ei de liniștea omului ! Unde-ai deprins tu vorba asta fățișă, nerușinată ? De unde „sinceritatea“ asta a voastră, cu care zdrobiți inima mamelor ? Cine ți-a vîrît în cap că nu trebuie s-ascunzi nimic, nici măcar față de măicuța care te-a făcut și suferă ? ! De la cine ai deprins legea asta nelegiuită ? !... Ba-rem să vă fi gîndit din timp : venea, copilul, șapte luni după nuntă. Cine, ce-ar fi spus ? Mulți oameni se nasc la șapte luni...

SUZANA : Mă lași să vorbesc și eu ? Sau...

ANA : Golovics, pleacă de-aici ! Locul tău e-n ședință !

GOLOVICS (*care, între timp, și-a lipit un pansament pe nas*) : Bunicuțo... te-am pupat ! (*Intră în sala de ședințe.*)

SUZANA : Măicuță... nimic nu-i adevărat.

ANA : Nimic ?... Nimic-nimic ? !

SUZANA : Copilu-i așa... povește : ticluit ; ideea lui Golovics...

ANA : „Ticluit“ ? Nu făcut ?

SUZANA : L-am mințit pe tovarășul Bologa. Tare mi-i rușine !... Dar cum să mă rup în două ? Dacă plec fără Ioșca, n-o să pot învăța. Dacă rămîn cu el, toată viața o să-mi pară rău că n-am plecat la învățătură... Ce să fac, mamă dragă ?

ANA : Sfătuiți-vă, copila mea, dar pe tovarășul Bologa nu-l mințiți... Îlucid pe Golovics !... Ș-am să tai, de bucurie, cocoșul porumbac ! (*Îșind.*) Măcar că eu... cît pe-aci să mă-mpac și cu... (*iese, legănînd pruncul imagină.*)

IOȘCA (*vine din biroul președintelui*) : N-am fost în stare : i-am spus tovarășului Bologa că l-am mințit și... De unde naiba mi-a venit... tîmpeania asta de... „idee salvatoare“ ?

SUZANA : Rușine să ne fie ; la amîndoi...

IOȘCA : Mai bine-i spunem deschis : nu te duci și gata.

SUZANA (*neîndrăznînd să-și mărturisească hotărîrea*) : De fapt, cel mai bine-ar fi să plecăm amîndoi : ai învăța și tu... Dimineața ar suna ceasul... Tu — somnoros... Eu ți-aș gîdila nasul : „scoal' ciobane, nu dormi... mieii ți s-or prăpădi“... Am fugi amîndoi pe coridor... un coridor

- lung, lung... și la baie ne-am stropi cu apă rece. Iar simbăta ți-aș înveli caietele: în hîrtie-albastră. Și dacă te-ai împotmoli la vreun răspuns, ți-aș sufla. Știi ce ți-aș sufla? Că te iubesc, urechilă!...
- IOȘCA: Cu asta, chiar că m-ai scoate din împotmoleală.
- SUZANA: „Tra-la-la-la, nu dormi... mieii ți s-or prăpădi...”
- IOȘCA: Nu se prăpădesc. Mai ales că... tu nu pleci nicăieri. Maică-mea ne-a și pregătit ceva... în curte-am pietruit... alee de piatră albă...
- SUZANA: Ba... de plecat, plec: vreau să-nvăț...
- IOȘCA: Ba... aici rămii; acasă, ca o floare-n glastra ei.
- SUZANA: Glastă, ghiveci... Vreau să-nvăț!
- IOȘCA: Atunci... nu ții la mine.
- SUZANA: Într-o zi... are să te-apuce disperarea numai gîndindu-te cît țin la tine!
- IOȘCA: Disperarea asta, Suzana, acum mi-aș dori-o... Hotărăște-te, ți-am spus: ori eu, ori școala!
- SUZANA (lovită în inimă de severitatea tonului): „Eu, ori școala! Eu, ori învățătura! Eu, ori munca! Ori cu mine, ori cu viața ta!”... Dar ce ți-s eu? Proprietate?
- IOȘCA: Logodnică!
- SUZANA: Și la școală, nu tot asta-ți rămîn?
- IOȘCA: Idei fixe: orice fată cu-nvățătura ei, cu diploma ei, cu patalama ei! Ca să n-o vire-n jug bărbatului! Să n-o puie-n lanțuri ca pe-o roabă! Să n-o înșele! Să n-o... Cine vă vîră vouă-n cap toate...?
- SUZANA: Femeia care-nvață numai ca să se ridice la înălțimea bărbatului... e-o ființă tare nenorocită. Dar ce responsabilități desnădăjduite-și ia ș-aceea care se mărită c-un om mai mărunt ca dînsa!
- IOȘCA: Bineee... Iau notă: sînt mai mărunt ca tine și nu-ți convine să te-nchiroești pe măsura mea.
- SUZANA: Eu vreau s-ajung inginer agronom. Asta-i tot.
- IOȘCA: Cîndva... ai spus că vrei să fii soția mea. De ce m-ai mințit?
- SUZANA: Dacă mai vreau și să-nvăț, înseamnă că te-am mințit? La bursă nu m-am gîndit... Acuma... nu pot renunța.
- IOȘCA: Cum „nu poți”? Jignești pe cineva, dacă renunți?
- SUZANA: Pe mine.
- IOȘCA: Minciuni. Îți și-nchipui toată Capitala a ta! Eu... înțeleg: ce-ți
- trebuie fie un amărît de agronom rural? Acolo... poate te măriți c-un director general...
- SUZANA: Ai motive să... să-mi vorbești așa?!
IOȘCA: Mergi sănătoasă!... Îți mulțumesc pentru drăgălășenie... îți mulțumesc și pentru că m-ai mințit!
- SUZANA: Așa-mi vorbești?! Mie?!
IOȘCA: Așa.
- SUZANA: Știi ce ești? Știi cine ești?
IOȘCA: Sînt un simplu agronom.
- SUZANA: Ba un simplu Golovics!
Asta ești!
- IOȘCA: Eu — Golovics!?
- SUZANA: Egoist! Meschin!
- IOȘCA: Atunci... Dumnezeu cu tine!
(Pleacă spre ieșire.)
- SUZANA: Stai! (Ioșca se oprește o clipă. Suzana scoate inelul din deget și-l aruncă pe masă.) Uite-ți investiția! Să nu spui că te-am costat bani...
- IOȘCA (își scoate și el inelul): Uite-i și perechea! (Trîntește ușa după el.)
- SUZANA: Ioșca! Ioșca! O să-ți pară rău... (Se aude cum a plecat el, gîndind calul.)
- ANA (strîgîndu-l de afară): Ioșca!
SUZANA: Și mie o să-mi pară rău... Și ție o să-ți pară rău...
- LAJI (intră, în haine de sărbătoare și o privește pe Suzana foarte serios): Te-ai întristat...
- SUZANA: M-a lăsat... A plecat...
- LAJI: Am rămas eu. Eu nu plec nicăieri.
- SUZANA: A plecat... Uf! ce-o să-și muște degetele! Numai o zi să-i fiu nevastă, și...!
- LAJI: O zi, Suzi; cît vrei tu. N-o să-mi mușc nici un deget: eu...
- SUZANA: O să-i iasă pe nas ziua de azi! Numai un ceas să-i fiu nevastă, și...
- LAJI: La... știi tu, la... copil, nici să nu te gîndești: eu... te iau și-așa... (Scoate din buzunar un pachet în hîrtie: o plăcintă.) De la maică-mea. Pentru tine: plăcintă: cu urdă...
- SUZANA: Mulțumesc... (Refuzînd.) Rău... rău o să-i pară! Numai un minut să-i fiu nevastă, și...
- LAJI: Un minut, bine, gata. Eu... fără păreri de rău... A? A mea nevastă, nu a... (Și pentru că ea iese val-virtej pe ușă, el mușcă furios din plăcintă — iar cînd apare Ana, el iese pe ușa cealaltă.)
- ANA (vine cu mîinile năclăite de aluat): Mădăraș! Hei, celebrilor! Unde sînteți?

GOLOVICS (*iese din sala de ședințe*):

Ce tipi? Sîntem în ședință.

ANA: Sărăcan de capu' meu! Ce rușine! Mi-a fugit ginerele! (*Vin, din sala de ședințe, Mădăraș și Mihai.*)

MĂDĂRAȘ: Nu strigați așa! Ce v-a apucat?

MIHAI: Ce-ai pățit, Suzana?

ANA: Dacă m-a părăsit ginerele! (*Cu aerul că abia acum descoperă ade-vărul.*) Absolut sigur: m-a părăsit! (*Arătîndu-l pe Golovics.*) Voi mi l-ați alungat!

GOLOVICS: Ți-ai ieșit din minți, femeie!

ANA: Cîte intrigi, cîte...! Bietul băiat! Ca niște călăi, așa l-ați chinuit! Îi spun eu tovarășului Bologa: tot!

MĂDĂRAȘ: Cum „călăi“?

ANA: Vai, fericirea fiică-mi!

MIHAI: Nu striga, vorbește lămurit...

MĂDĂRAȘ: L-a rugat cineva să fugă?

ANA (*pocnîndu-l pe Golovics cu mîna plină de aluat*): Eu, pe sfোরarul ăsta...

GOLOVICS: În viața mea n-am sfোরărit, n-am...

ANA: Sforar! Ți-a mers buhul!...

(*Lui Mihai.*) Află, Mihai: pînă și pe mine m-a pus la cale! (*Lui Golovics.*) Nu mi-ai spus tu că dacă fac nuntă fără popă o să-mi fie nepotul ghebos? (*Lui Mihai.*) A vorbit și cu popa, că-s prieteni buni...

MĂDĂRAȘ: Ia n-o lua razna!... Umbli cu minciuni.

GOLOVICS: Cumplit! Nimeni n-a cutezat încă să mă defăimeze... aici, pe mine... atît de...

MĂDĂRAȘ (*lui Mihai*): N-o lua-n seamă; în cazuri de astea totdeauna-i sare o doagă.

GOLOVICS: Totdeauna! Cum intră-n cursă după vreun ginere, cum îi sare cîte-o doagă!

ANA: Mie să-mi aduceți ginerele-na-poi!... Vai, fericirea fiică-mi! (*Lui Golovics.*) Mi-ai tot mormăit în ureche să nu-i las fără popă!

GOLOVICS: Ana dragă, porumbița mea...

ANA: De-a dreptul la tovarășul Bologa mă duc; îi spun eu!

GOLOVICS: Eu am glumit, și ea...

MĂDĂRAȘ: Nu îngădui, la „Progresul“, nici o glumă! (*Arătîndu-l pe Mihai.*) Dați apă la moara ăstora?! Să ne ponegrească peste tot, pînă și-n ziare?!

MIHAI: Aha! Mulțumesc: mi-ai dat o idee...

ANA: Mie să-mi aduceți ginerele-na-poi!... Copilul, tot el l-a scornit: să-l tragă pe sfoară pe tovarășul Bologa!

GOLOVICS: Tovarășe președinte... Tovarăși președinți...

MĂDĂRAȘ: Să-mi rup gîtul din cauza ta?! Prostii peste prostii scornești, măgarul bolniții iadului! Ce-or să creadă oamenii ăștia despre noi, cei de la „Spicul“, Mihai mai ales, dac-or înțelege-o greșit, dac-or interpreta-o anapoda — din rea voință — mă rog, n-or fi ei chiar așa, da'... dacă-ncep a răsuci-nțelesul, sensul...

ANA: Mie să-mi aduceți ginerele-na-poi! Atîta spun!

MIHAI: Sigur că ți-l aducem.

MĂDĂRAȘ: Cînd, Golovics, cum ți s-a cuibărit în scăfirle gîndirea asta viermănoasă? Cine ți-a-ngăduit să-ncepi a proroci nepoți bilbiiți?! Și, pe deasupra, să infiltrezi în mîntea femeii ăsteia, sărmana, farmece și... misticism sadea! Care-i resortul tău aici? Lumea de apoi și înșelătoria? Pentru asta primești zile-muncă? Atunci, popa pentru ce mai ia leafă?

GOLOVICS: Tovarășe președinte...

ANA: Ginerele! Aduceți-mi ginerele-na-poi!

MĂDĂRAȘ: De cîte ori v-am spus? Capra, dacă paște-n țarc, să nu-și lepede gunoiu-ntr-altă parte! Eu, aici, din punct de vedere politic, ce fac? Curățenie! Iar tu, ce? Introduci microbi?

GOLOVICS: Eu, asta... nu din politică: a fost numai o tactică, o...

MĂDĂRAȘ: Tactică-n dauna „Progresului“?! Cu știrea cui? Cine ți-a permis?

GOLOVICS: Doamne sfinte, păgu-boasă soartă mi-ai croit...

MĂDĂRAȘ: Nici așa nu-i avea parte de dînsa: că dacă mai deschizi gura, dacă-i mai dai ăștuia (*arată către Mihai*) vreun motiv de agitație contra noastră, te înec ca pe-un pisoi! Cu soartă cu tot!

MIHAI: Mă duc să-l chem pe tovarășul Bologa.

MĂDĂRAȘ: N-are rost să-l deranjăm pentru fleacuri... Poftim: dispun pe loc: să se-nceapă imediat pregătirea nunții!

ANA: Ginerele! Întîi și-ntîi aduceți-mi ginerele!

MĂDĂRAȘ: Ți-l aducem, ți-l aducem... Pricepe-odată, Mihai! N-ai de ce-l deranja pe tovarășul Bologa... Ce atîta zarvă dacă Golovics s-apucă — fără știrea mea — să-nșire niște năzbîtii?...

MIHAI: Metodele voastre nu trebuiesc cunoscute?

MĂDĂRAȘ: Mihai! (*Mihai intră în sala de ședințe.*)

ANA: Eu... una vă spun: în zece minute, aici să-mi fie ginerele! (*Iese.*)

MĂDĂRAȘ: M-ai dat pe mîna lor. Legat, Golovics!... Mi te-am închipuit prieten; acu' se dovedește că n-ai fost decît... nu știu ce neisprăveală din mine însumi!

GOLOVICS: Mai bine... să mergem după Ioșca!

MĂDĂRAȘ: Îl aduc eu!... Călare, în zece minute-s acolo.

GOLOVICS: Nu luăm trăsura?... Cea nouă... ori camionul...

MĂDĂRAȘ: Ia și vinul: s-avem cu ce-l împăca... Tactica ta popească, rămîne-ți-ar tactica-n gît! (*Își pune pîntenii.*)

GOLOVICS (*ia damigeana și păpușa*): Mergem; da' eu... acu-mi aduc a-minte; nu știu să călăresc...

MĂDĂRAȘ: Înveți pe drum... Hai! Ce-ai pus în oală, aia-i mînca!

GOLOVICS: Iapa mușcă...

MĂDĂRAȘ: Sura? Nici pomeneală!

GOLOVICS: Îi nărăvașă, zău: din trei în trei pași — la șanț cu mine...

MĂDĂRAȘ: Te urci-napoi. Hai, fără mofturi!... Leagă-ți pîntenii ca oamenii și-ai s-o stăpînești... Gata?

GOLOVICS (*legîndu-și pîntenii la pantofi*): Doamne-Dumnezeule, pîn-a-colo nimic nu rămîne din mine... (*Pleacă.*)

MIHAI (*intrînd*): Anton! Unde pleci?

MĂDĂRAȘ (*lui Golovics*): Du-te; te-ajung din urmă... (*Lui Mihai.*) Nu te-ai apucat, nădăjduiesc, să-i spui tovarășului Bologa...?

MIHAI: Altu-i necazul: oamenii cer să fii schimbat.

MĂDĂRAȘ: Eu?

MIHAI: Tu. Hai înăuntru.

MĂDĂRAȘ: „Schimbat”? Care-a-n-drăznit?

MIHAI: Toți au dreptul să-și spuie părerea.

MĂDĂRAȘ: Dacă-i a lor. Da' aicea-i numai atacul vostru: murdar! Din flanc!

MIHAI: Ba chiar ai tăi o cer. Critica-i „atac din flanc”? Cîrîi ca o babă: „atac, flanc“... N-ai de gînd să te trezești odată?

MĂDĂRAȘ: Cum vorbești cu mine?

MIHAI: Cum trebuie: ți-s frate.

MĂDĂRAȘ: Nu se vede.

MIHAI: Nu-s Golovics. Nu umblu cu bidineaua, cu poleiala: îți spun adevăru-n față: auzi numai zornăitul banilor — la glasul oamenilor ai a-surzit! Și dacă-ți închipui că mai ești ce-ai fost, te-nșeli singur!...

MĂDĂRAȘ: N-oi fi, atunci, nimic. Nimeni... Surd, orb, șchiop... Dacă nu-s corespunzător, mă rog: poftim: predau președinția. (*Trîntește cheile pe masă.*) Ai și cheia dulapului. (*Trage sertarul mesei.*) Contractele-s aici: na, aranjează-le, cum vrei, cum știi... (*Rupe harta de pe perete.*) Șterge și hotarul dintre gospodăria: te privește... Uite și banii, na!... Uite-mi și imputernicirea... Scaunul meu... ăsta a fost: stai!...

MIHAI: Nu-l rîvnesc.

MĂDĂRAȘ: Ba chiar asta rîvnești! Atîta! Eu... am demisionat!

MIHAI: „Demisionat!“ Iarăși ai greșit calea, Antoane. Te-nchipui un soi de Dumnezeu... care, cică, există prin el însuși! Ei, ține minte: dacă nu poți gîndi la fel cu oamenii, dacă nu poți simți împreună cu oamenii, — nimic nu ești — și nimic rămîi! (*Iese.*)

(*Mădăraș rămîne locului, prăbușit.*)
SUZANA (*intră îmbrăcată pentru călătorie*): Rămîi sănătos, nene Mădăraș! Eu... am plecat. (*Îi întinde o cutie.*) Asta să i-o dați lui... Ioșca: inelele... Scrisorile... spuneți-i să mi le trimită-napoi. Și-atîta vă mai rog: spuneți-i să-și scoată amigdalele; duminica trecută iarăși a avut temperatură... Aici... să nu mai vie: niciodată!... De adresa mea, dacă-n-treabă, să-i spuneti că... să nu-ntrebe!... Eu... am plecat! La Brașov: la sora mamei. Strada Zorilor nr. 2... Asta-i adresa: Zorilor, nr. 2. Sînt niște trandafiri acolo... roșii...

(*În timp ce ea vorbește, Mădăraș ia înapoi cheile, închide sertarul, adună banii și-și reia aerul de președinte.*)

— CORTINA —

A C T U L III

Biroul președintelui de la „Progresul”. În celelalte camere, taraf; colectivității dansează. E ziua rămasului-bun de la tinerii și virstnicii care pleacă la cursuri, în organizarea comună a celor două gospodării pe cale de contopire. Ca timp — o lună mai târziu, deci septembrie. Afară toarnă cu găleata. În scenă, Bologa, Mihai, Gliga și Laji. Anton Mădăraș e prezent doar prin tabloul rezemat de perete, în forma veche. La ridicarea cortinei, Laji, beat, chiuite și cîntă.

LAJI: Oi tot bea și-o bea-a-aaa... Pîn' a fi lumea-a-aaa...

MIHAI (*imitîndu-l*): Pîn' a fi lumea-a-aaa... Te cirpesc, dacă nu is-prăvești!

LAJI: ...Și pe cer vreo stea-a-aaa...

MIHAI: Adună-te, mă! Culcă-te!

BOLOGA: Cursanții-s gata de plecare, își iau rămas bun... toți cîntă. toți dansează, numai tu... te-mbeți de cazi sub masă... Mde!

LAJI: Mda! Oi tot bea și-o bea-a-aaa...

GLIGA: Dacă nu te dezmeticești, zău că nu-ți dau căruța pe mînă... Trenu-i la unu' jumătate: du-te de dormi barem două ceasuri!

MIHAI: Du-te, du-te...

LAJI: Ba oi tot bea și-o bea-a-aaa...

GLIGA: Ia nu te mai prosti. Cu Suzana... n-ai ce face: s-a dus... Da' timpu-i doctor mare: te vindecă el, pîn' la urmă.

LAJI: A? Degeaba. Cît îi lumea!... S-a dus. Eu... am vrut numai s-o privesc; așa... cum privesc munții: toată viața mea... (*Cîntă.*) Mă ocolești că sînt sărac... N-am bani, comori, n-am nici conac...

MIHAI: Cin' ți-a spus că ești sărac?

LAJI: Eu, sărac?!... (*Imprăstie pe masă un pumn de bani.*) O cumpăr, na!... Tot pămîntu-l cumpăr!

BOLOGA: Nu-i de vînzare.

LAJI: Cu banu' meu... iau femeie... cum știu eu!

MIHAI: Bine, îi lua, îi cumpăra. La talcioc, că-i pe negutate, poate rupi din preț... Da' acu' hai la culcare... Hai, mă!

LAJI: Ce? Mie să nu-mi umbli cu ordine... Șlus!

GLIGA: Mă, Laji...

LAJI: Șlus!

BOLOGA: Pîn' la gară, ai să-mprăștii cursanții „Progresului” prin toate șanțurile..

LAJI: Șlus! Eu... numai cu agromomu': lui îi... imprăștii: mațele! (*Infige briceagul în masă.*) Harcea-parcea! Terci îl fac!

MIHAI: Dac-o fi de față și el, zău că nu se lasă...

GLIGA: Culcă-te, Laji, n-o fă pe tătarul...

LAJI: Eu... cu cine-am fost sluga popii? Cu Suzana! Slugi amîndoi. Domnișorul... de ce și-a vîrit nasul?

BOLOGA: Suzana a zburat, omule: sus, ca pasărea. Tu... ai rămas lipcă la pămînt. Nu-nveți, nu te șlefuiești...

LAJI: Nici ea nu mai învață. Pasărea! Îi retează aripioarele, domn' inginer... Las', n-aveți grijă: îi scot eu mațele!

MIHAI: Nu te mai grozăvi. Culcă-te.

LAJI: Nu mă grozăvesc. Îi cretez numai urechile... Ca la purcei! Pîn' atunci... Oi tot bea și-o bea-a-aaa...

MIHAI: Nu știu pentru cine-i vorba „tăran prost”, da'... ție zău că ți se potrivește!... Nu te culci odată?

LAJI: „Tăran prost”?... Nu-mi umbla mie cu ordine. Eu am văzut-o plîngînd, nu dumneata! La cooperativă. Copiii cumpărau caiete, iar ei îi curgeau lacrimile... Lacrimile! Harcea-parcea-l fac pe domnișor!... Șlus! Tovarășe Bologa... un tango cu mine!

BOLOGA: Nici un tango. Nu dansez. Șlus!

LAJI: Tovarășe Bologa...

BOLOGA: Nu pot: mi-a plesnit jartiera.

MIHAI: Totdeauna te prostesti așa, cînd bei?

LAJI: La toți le-au plesnit jartierele! Suzana tot așa...

BOLOGA: Suzana-și alege dansatorii...

LAJI: Alege... (*Spre Mihai.*) Da' pe dînsa, ei de ce-au ales-o? De ce ne-au luat-o? Și eu de ce-s „tăran prost”? (*Ridică briceagul împotriva lui Mihai.*)

MIHAI: Domolește-te, băiete, ajungă-ți!

LAJI: De ce ne-au luat-o?

BOLOGA (*imobilizîndu-l pe Laji*): Dai de rușine-ntreg „Progresul”!

LAJI: De ce-ngăduiți hoțului de cai să-și bată joc de dînsa?

GLIGA: Nu-și bate joc...

MIHAI: Mă, Laji!

BOLOGA: Laji...

LAJI: Vede el! Harcea-parcea! Terci! (*Îl așază pe scaun. Laji cade pleoștit.*)

- scapă și briceagul.) Îi curgeau lacrimile... Și copiii... se uitau la dînsa... De ce ?
- GLIGA : Îi trece ei...!
- BOLOGA : Va să zică, asta zace-n sufletul tău...
- LAJI : Asta. Eu... pînă și praful de pe cizmulițe : cu buzele i l-aș fi șters ! I-aș fi măturat curtea... ulița... ori-unde-ar fi pus piciorul ! Ca-ntr-un pahar aș fi ținut-o... (Plînge.) La noroi, în brațe-aș fi purtat-o... Ehe ! Cîntecul maică-mi : „De-aș fi creangă... Să-ți stau umbră“... Is om și eu !
- BOLOGA : Hai, băiete, să te culci... (Laji pornește spre ieșire, lăsîndu-se dus.)
- LAJI : Is om și eu. Pe mine de ce nu mă trimiteți la școală ? Dacă ar fi secretarul nostru-aici și i-aș spune că m-am răzgîndit, el mi-ar găsi loc la școală... Ce, eu nu-s om ?
- BOLOGA : Om ești, om...
- LAJI : Is om... Șlus ! Ș-oi tot bea ș-oi bea-a-aaa... (Iese.)
- GLIGA : Cînd se-mbată, totdeauna vorbeste frumos...
- BOLOGA : Dragostea : i-a topit mințile cu desăvîrșire...
- GLIGA : Suzana... tot așa.
- BOLOGA : Suzana se cădea să fie mai hotărîtă. Dragostea, la dînsa... ca nu știu ce panică : s-a pripit cu nunta, și-acu'...
- MIHAI : S-a luat după școala porumbelilor...
- BOLOGA : „și-acu' șovăie : într-o parte datorია... în cealaltă alte înclinări...
- GLIGA : Dragostea, tovarășe Bologa, nu-i „inclinare“...
- BOLOGA : Mde ! După mine...
- GLIGA : Eu, dac-o luăm pe legea școlii, știi cum ți-aș defini-o ? Ca unu care-a văzut înțîia oară o broască țestoasă : „asta — cică — ori că chiar o fi ceva, ori că numai merge undeva...“
- MIHAI : Față de ultimele cercetări, ai cam rămas în urmă...
- GLIGA : Și mai știu una : să te joci c-o fată — mare bucurie, mare plăcere ! Da' dacă se-nfurie și se-ndrăgostește fata, — aibă-te Dumnezeu în pază, c-ai dat de dracu' !
- BOLOGA : La Suzana-i invers : el, Ioșca, n-o lasă la facultate...
- MIHAI : Îi trebuie femeie-acasă...
- BOLOGA : Cu-așa preț ? Și-ncă plătit de dînsa ?!... Nevasta lui nea Gliga, măcar că-i femeie bătrînă, vede ceva mai departe : l-a lăsat să plece...
- pleacă și ea... Cursuri de șase luni, nu ?
- GLIGA : Ihm !... Drept, zău : mi-a luat pijama, perie de dinți, lamă de ras... Pentru drum — pui fript, plăcinte... m-a-mbăiat... mi-a tăiat și unghiile...
- (Intră două eleve cu cravate de pionier.)
- ELEVA I : Tovarășe, nenea Gliga, n-ați fost la serbare : nu v-am predat cravata...
- GLIGA : Is om bătrîn ; nu vă țineți de...
- ELEVA II : Bătrîn-tînăr, ce-are-a face ? Nu mergem la școală toți ? (Îi leagă cravata la gît.)
- BOLOGA : Tinerețea, nea Gliga ; dintr-o dat-ai înflorit !
- GLIGA : Phii-ia ! Bine le ticluțiți...
- ELEVA I : Să fiți sănătos și s-o purtați cu cinste !
- ELEVA II : Vă dorim succes la-nvățătură și... (confidential) ai grijă să nu puști vreun patru, moș Gliga.
- GLIGA (incurcat) : He-he... bine, bine... Salut voios de pionier !
- (Fetele pleacă.)
- SOFIA (vine din sala de dans) : Damen-vals, tovarăși ! (Lui Gliga.) Binevoii... ? (Despre Gliga.) Ciolanele bătrîne, dacă nu le scuturi din cînd în cînd...
- GLIGA : Na ! Baba asta a lui Ignat... tot așa : ori că-i chiar ceva, ori că numai merge undeva...
- BOLOGA : Bravo, tușă Sofie !
- IGNAT (vine ; înregistrează buna dispoziție a Sofiei) : E-te-na ! Iar moartea umblă după dînsa pe-acasă... Și vulpea-ți dă iama-n găini, și...
- SOFIA (fără a-i slăbi pe Gliga) : Ține-ți gura, jumară bătrînă ! Reculege-te, nu umbla cu zvonuri : damenvals ! n-ai auzit ? (Trăgîndu-l și pe Ignat după ea.) La joc, la joc ! Îți găsesc eu vreo băbuță milostivă... (Ies tustrei.)
- MĂDĂRAȘ (intră, își vede fără plăcere portretul) : Bună seara...
- BOLOGA : Pe unde moțâi, ursule ?
- MĂDĂRAȘ : N-am moțâit ; am învățat. După sfatul onoratului meu frate — și mai cu seamă critic. Am învățat...
- BOLOGA : Ce ?
- MĂDĂRAȘ : Marxism, leninism... Da' el, cică... și-aici, mai mult de patruzeci la sută tot nu-nțeleg !
- MIHAI : Poate nici atîta. Zău : umblă cu marxismul... ca orbul cu felinarul...

MĂDĂRAȘ : Ce orb ? Ce felinar ?
Marxismul...

MIHAI : Marxismul, pentru tine, ca
felinarul pentru orb : nu-l porți să
vezi tu : să te vadă alții — și să nu
deie peste tine !

MĂDĂRAȘ : Mulțam'... Eh !

BOLOGA : Am auzit că ți-ai scris de-
misia...

MĂDĂRAȘ : Am scris-o...

BOLOGA : Cică-ți schimbi și numele...

MĂDĂRAȘ : De bună seamă. (*Arătîndu-l pe Mihai.*) Dacă unu' ca el îi
Mădăraș, eu nu mai am cum fi Mă-
dăraș.

BOLOGA : Și ce nume-ți alegi ?

MĂDĂRAȘ : Oricare ; numai Mădăraș
nu-i bun.

BOLOGA : Și ce vrei să rupi, cu
schimbarea asta de nume ? Legătura
cu frate-tău, ori cu năravul banului
peșin ?

MĂDĂRAȘ : Deocamdată rup. Cu ce...
s-o vedea pe urmă...

BOLOGA : Aha... Iar Golovics rămîne
Golovics ? El nu-și schimbă numele ?

MIHAI : Golovics îi rebotezat din ofi-
ciu : de cînd l-a trîntit iapa și-a a-
juns la spital, toată lumea-i zice Ma-
chedon... Thii ! ce spaimă-a tras ! Da-
migeana — tîndări, piciorul agățat
în șa... (*Lui Mădăraș.*) Iar cînd l-ai
mai făcut și tu „reacțiune clericală“,
sigur că l-au dat gata spaimete !

MĂDĂRAȘ : Golovics cu ale lui, eu
cu ale mele... Din moment ce mi-am
dat demisia...

BOLOGA : Ți-ai dat-o-n nădeja că
n-or să ți-o primească... Nu-i bine să
te joci cu demisia, Mădăraș ; te po-
menești c-or lua-o-n serios... Dacă-ți
mai stă mîntea la treabă, demisia
nu-i un început chibzuit.

MIHAI : Majoritatea, te-au criticat.
Atîta tot. Demiterea, numai cîțiva
ți-au cerut-o.

MĂDĂRAȘ : Las' că știu eu : după cri-
tică, ce bucurie vine ? Nu tot demi-
terea ?

BOLOGA : Îți temi președinția, de
parcă...

MĂDĂRAȘ : Nu mi-o tem deloc. Trei
meserii am, în mîinile astea ! Nu
trăiesc din părerea altora despre
mine. Nu-nfulec eu paiele opiniei
publice. Și-ncă paie tocate pe spina-
rea mea !

MIHAI : Dacă ai avea-n mîini mai pu-
tine meserii și-n scăfîrlie mai multă
glagorie — crezi că ți-ar strica ?

BOLOGA : Se amăgește singur...

MĂDĂRAȘ : Nu mă amăgesc... Da'
n-am meritat să mă faceți de rușine

față cu-atîta lume. Critica... tot cri-
tică-i și-n cerc mai restrîns, mai...

MIHAI : Ai fi vrut-o ca spovedania :
la ureche...

BOLOGA : Ori să-ți fi dat sarcina să
te critici singur...

MĂDĂRAȘ : Mi-am zdrobit picioarele
pentru toți : să li se-ngroașe punga !
Am dormit, pentru dînșii, pe masa
asta : nu o dată : ca să mă scol în-
ainte de a miși zorile ! Că-s obosit...
și trăiesc singur. Acasă n-are cine
mă deștepta... Sar noaptea din pat
și-ncep a socoti : ce trebuie făcut,
cum... Pentru dînșii ! Să trăiască
mai bine !

BOLOGA : Și uite că „mai bine“ nu
li-i destul : oamenii vor și „mai fru-
mos“... Vor să meargă înainte — iar
tu le stai în cale ; ei năzuiesc în sus,
tu te faci luntre-punte să-i ții pe
loc...

MĂDĂRAȘ : Năzuiescă, despre mine,
oriîncotro ; da' către „Spicul“, nu !
(*Lui Mihai.*) Și cînd spui că nu simt
ca ei, cu ei — minți !

MIHAI : Ba... nici ca ei, nici cu ei :
tu... numai ca tine și numai cu tine
însuți !

MĂDĂRAȘ : Minți. De toți am ținut
seama ! Pe toți i-am ascultat !

BOLOGA : Exact : ascultă-i *pe toți*, nu
pe fiecare...

MĂDĂRAȘ (*despre Mihai*) : Pe el, de
pildă, nu-l ascult !

MIHAI : Îl ascuți, în schimb, pe Go-
lovics...

BOLOGA : Nici nu-ți mai dai seamă :
prin gura ta, Golovics vorbește...
V-a-mpins departe setea banului
peșin... Ați ajuns să prețuiți oamenii
ca pe iepurii de casă : după cîtă lină
peșin dau... Cine-i împotriva unifi-
cării ? Cine nu-i sigur de nimic pe
lumea asta, afară de ce-a-ndesat în
buzunar. Cine-i stegar-mpotrivirii
la unificare ? Uite-l : Anton Mădă-
raș, care-i sigur numai de un lu-
cru — că el nu poate greși niciodată,
pentru că-i însuflețit de nu știu ce
bune intenții. Ați rămas în urmă la
construcții ? Ați rămas. Ați rămas
în urmă cu șeptelul ? Ați rămas.
V-ați subțiat fondul de bază ? Da :
cele mai noi colective v-au întrecut.
Atunci ? Dincotro vă bate vîntul ?
Spune, rogu-te, singur : din ce vă-
găuni ?

MĂDĂRAȘ : Ca la catehism, așa mă
iei : singur întrebi, singur răspunzi...

BOLOGA : Întreb, da. Și-mi răspunzi
tu : cu tăcerea asta... Înțelege, An-
toane : nu te mai bați nici măcar

- pentru victoria ta acuma, te bați de dragul unor principii oloage. Nu merită osteneala!...
- MIHAI: Cît n-am avut nimic, ne-am înțeles. Ce bine știam să ne-mpărțim sârăcia!
- BOLOGA: Împărțiți-vă cumva și gloria, atunci.
- MĂDĂRAȘ: N-avem nevoie de nici o glorie. Da' două săbii într-o teacă tot nu-ncap! (*Lui Mihai.*) Îți las tot, na, ocupă-mi locul, și...
- BOLOGA (*explodează*): Da' ce, l-ai moștenit de la tată-tu, locu' ăsta?! Il iei, îl dai, așa, ca pe-un tron regesc?! Ce te-nchipui? Hohenzollern?!
- SOFIA: Tovarășe Bologa... l-am dat gata pe Gliga. Un foxtrot... Se poate?
- BOLOGA: Tușă Sofie... (*Lui Mădăraș.*) Dacă te-ncăpăținezi s-o faci pe prostu' — n-ai decît: fierbe-n zeama ta cît te-or ține balamalele...
- SOFIA (*conducîndu-l la braț pe Bologa*): Are foxtrotul tovarășu' Bologa, se pregătește tovarășu' Mădăraș... (*Ies.*)
- GOLOVICS (*intră pe ușa din față, cu capul legat, ud pînă la piele*): Servus, tovarăși președinți!.. Ați văzut? Nu m-am curățat... Vă salut respectuos, în deplina mea greutate vie! (*Îl sărută pe Mădăraș.*) Dragă prietene, felicitări! Grozavă lovitură! șah și!.. mat! Dacă nu-i posibil ce vrem, atunci vrem ce-i posibil! Este?
- MĂDĂRAȘ: Unde șah? Unde mat?
- GOLOVICS (*lui Mihai*): Eu totdeauna am spus: în alte privințe nu știu, da-n privința președintelui, strasnică alegere-am făcut: cel mai deștept, din...!
- MIHAI: Las' că și contabilu-i „cel mai“!
- GOLOVICS: Contabilul nu-i cel mai deștept: destul că-i cel mai puțin timpit. Nici asta nu se ia din drum... Ce ați spus de marele eveniment?
- MĂDĂRAȘ: Eveniment, pe dracu'!
- GOLOVICS: N-ai citit? (*Lui Mihai.*) Nici tu?
- MIHAI: Nu.
- GOLOVICS: În spital, mi-am permis să meditez pe-ndelete. Și te-am înțeles: ai dreptate. Altă cale nu-i!
- MĂDĂRAȘ: „Cale“?
- GOLOVICS: Da, Calea noastră sfîntă: mai bine-o vrabie azi, decît miine o dropie. Adică nu: dropia azi, vrabia miine... Nu, stați, le-am încurcat...
- MĂDĂRAȘ: Vrăbii, dropii...
- GOLOVICS: Zicala noastră! Am folosit-o-n autocritică!...
- MĂDĂRAȘ: A cui autocritică?
- GOLOVICS: A mea, a ta... Stai că știu: vrabia de azi nu-i în nici un caz mai bună decît dropia de miine! A-șa: întii și-ntii, dropia. Pe urmă, „Spicul“: exemplul nostru este „Spicul“! Scurt pe doi, amin! Nici dracu' nu poate spune că n-avem și noi exemplul nostru.
- MĂDĂRAȘ: Golovics! Ori vorbești ca oamenii, ori...
- GOLOVICS: Stai, stai! Ți-o arăt imediat: negru pe alb!
- MĂDĂRAȘ: Ce s-arăți? Ce tot cauți? ...Golovics! Ce-i cu tine?
- GOLOVICS: La-nceput, recunosc, n-am înțeles lucrurile just. Însă avantajele unificării... tot nu pricepi?
- MĂDĂRAȘ: Nu. (*Îi face semn lui Mihai că Golovics a înnebunit.*)
- GOLOVICS: Nimic? He-he! Mare șmecher! (*Lui Mihai.*) Cică nu pricepe...
- MIHAI: Are prea multă minte ca să priceapă...
- GOLOVICS: Ai să te miri, însă... în noua situație, Golovics s-a și orientat: rapid, elastic...
- MĂDĂRAȘ: Unde „noua situație“?!
- GOLOVICS: Aici. Marea noastră cotitură!.. Ei? Cînd ne unificăm?.. Prin declarația noastră, colectivele-s ca și logodite; nu? Unde naiba-i servieta?..
- MĂDĂRAȘ: Golovics, ce prostii ai făcut?
- GOLOVICS: Nu! de data asta... Stai: imediat ți-o arăt... (*Ia un pahar.*) Mai întii, în sănătatea noului nostru președinte. Nu știu care din doi o să fie, dar în sănătatea lui închin!.. Servieta... Dumnezeu știe...
- MĂDĂRAȘ (*îi arată lui Mihai că Golovics e efectiv nebun*): Ia zi, Péter, atunci... cînd te-a trîntit iapa-n cap... te-a durut... rău-rău?
- GOLOVICS: Cumplit! Uite ici: taman aici... (*Îi arată.*)
- MĂDĂRAȘ: Doctorii ce-au spus? A fost vreo... comoție cerebrală, sau...?
- GOLOVICS: Nu, nu tocmai; da-n țeastă, ce-i drept, nimic n-a rămas locului, toate mi le-a-ntors, afurisita, cu dosu-n sus! Ca la borș — cînd îl scuturi, știi, și se ridică tărîța deasupra...
- MĂDĂRAȘ (*tot mai compătimitor*): T-t-t-ț! Tărîța deasupra... La spital, în ce secție te-au pus?
- GOLOVICS: Păi... la ăștia cu... creierul, nervii...

MĂDĂRAȘ (*ii face semn lui Mihai că a luat-o pe drumul cel bun*): Aha! Acolo, știu: au parcă niște ferestre... așa... gratii, zăbrele...

GOLOVICS: Au, au: cită fierărie strică ăștia pe spitale... maică, doamne!

MĂDĂRAȘ: Ia să văd... (*li pipăie capul.*) Aici, nu?

GOLOVICS: Afurisită iapă! Ai-ai-ai! ...Domnu' nostru Isus Cristos umbra pe asini. Nu pe iepe! Știa el... Ai-ai!

MĂDĂRAȘ: Liniștește-te, lasă... (*Iși șterge fruntea cu batista.*) Of, bietul de tine!

GOLOVICS: Iar... afirmația ceea a ta, cu... reacțiunea clericală... așa-i că n-o menții? Ai-ai! Așa-i c-o retragi? Ai-ai-ai!

MIHAI: N-are rost să-ți chinui prietenul...

MĂDĂRAȘ: Nu-l chinui; mă uit să văd pe unde-a ieșit dintr-însul trăsnaia cu... „Spicul” — exemplul nostru“.

GOLOVICS: Ai-ai! Atunci mai bine căpățina ta pipăie-ți-o! Tu l-ai scornit, exemplul: eu m-am dat după tine. Ai-ai!... Aha! Știu, servieta... când am împărțit ziarele! (*Intră în sala de dans.*)

MĂDĂRAȘ: L-a dat gata! Nenorocitul... De-acu' ce facem cu dînsul?

MIHAI: Nu-i mai nebul decât a fost... La urma urmei, pot să-ți spun și eu despre ce-i vorba...

GOLOVICS (*intră cu ziarul*): Uite-l, poftim! Pagina treia: cu litere de-o șchioapă!... Negru pe alb: mai bine azi o vrabie, decât mâine-o dropie...

A! Șireți: au pus-o cu semn de n-trebare... Patruzeci de bucăți am adus: nimeni nu mai dansează: toată lumea buchisește declarația noastră! (*Lui Mihai.*) Asta n-ai mai bănuț-o. Este?

MIHAI: De unde știi că nu?

MĂDĂRAȘ: Ce?... Golovics! Ce-i cu...?

GOLOVICS: Autocritica noastră! Autocritica din care ai fi vrut să mă excluzi! Dacă nu miroseam situația din vreme, la curbă — fșt! Jos din căruță; m-ai fi zvirlit...

MIHAI (*citind ziarul peste umărul lui Mădăraș*): „Președintele «Progresului», analizînd situația într-un exemplar spirit autocritic...” Bravo!

MĂDĂRAȘ: Ce Mădăraș au găsit? Despre care „Progresul” scriu ăștia?

GOLOVICS: Tu ești, dragule! Despre tine, despre „Progresul” nostru!...

MIHAI (*citind ziarul peste umărul lui Mădăraș*): „Președintele «Progresului», analizînd situația într-un exemplar spirit autocritic...” Bravo!

MĂDĂRAȘ: Ce Mădăraș au găsit? Despre care „Progresul” scriu ăștia?

GOLOVICS: Tu ești, dragule! Despre tine, despre „Progresul” nostru!...

MĂDĂRAȘ (*citește*): „«Progresul» a rămas în urmă...” Nimănu-i n-am spus așa ceva. Niciodată! Cel mult dac-am gîndit-o; da' n-am afirmat-o!... Golovics! Eu nu mi-am pierdut mințile! Eu n-am căzut în cap de pe nici o iapă! Eu nu-s scăpat de după gratii! N-am băut! Nu-s beat, Golovics! Mie binevoiește să-mi explici!

GOLOVICS: Ba, binevoiește și adu-ți aminte: ziaristul cu tine-a stat de vorbă-ntîi, pe urm-a vorbit cu mine; adică-ntîi și-ntîi cu mine-a vrut să vorbească, da' eu i-am spus că n-are ce vorbi cu mine, să-ți vorbească ție-ntîi, că eu n-am cheile asupra mea — așa i-am spus —, iar linia tu o ai, tu o dai. De-abia după aceea m-am aliniat la tactica ta!

MĂDĂRAȘ: Nu știi! Nu-mi aduc-aminte nimic! Nu cred nimic!

GOLOVICS: Asta-i bună! Pe cine trîntește iapa — și cine-și pierde memoria!...

MĂDĂRAȘ: N-am fost eu! Țsta nu-s eu!... Nici n-o să fiu!

GOLOVICS: Ui, trîmbița Erihonului! ...Dac-am luat-o-ntr-o parte, barem s-o ținem așa. Ne-am exprimat? Gata!

Odată vorba scăpată, nu-i putem da cu piciorul printr-o altă vorbă!

MĂDĂRAȘ: Întîi ție-ți dau: șapte picioare, nu unu'!... Le cer dezmințire, rectificare! Cine-i în stare să vorbească-așa, n-are cum fi Mădăraș! Degeaba scriu ei „Mădăraș”! Nu-s eu!... Dracu' știe! Nu mai sint identic cu mine însumi...

MIHAI: Și ai vrea să fii... Nu?

MĂDĂRAȘ: Nu vreau nimic, nu recunosc nimic. Dezmințire! Rectificare!

GOLOVICS (*ii face semn lui Mihai că Mădăraș a înnebunit*): Prietene dragă, omule, fii cuminte... Ia spune: cît am lipsit... ai avut multe neplăceri, hm?... Anul ășta... te-au cam scos din balamale și pe tine...

MĂDĂRAȘ: Ce mă tot mîngîi? N-am căpiat, nu mi-am pierdut mințile, înțelege!

GOLOVICS: Înțeleg, înțeleg... (*Lui Mihai.*) Tocmai aici fi buba: prea cu foc o subliniază... (*Lui Mădăraș.*) Domolește-te, lasă... (*Iși șterge fruntea cu batista.*) Te-au hurducat rău și pe tine... (*Lui Mihai.*) L-au dat gata! Nenorocitul... De-acu'... ce facem cu dînsul?

MIHAI: Nu-i mai deștept decât a fost...

MĂDĂRAȘ : Dați încoace! toc și cer-neală! Cer dezmințire!

MIHAI : Gînduri de astea... Nu te-au bătut niciodată?

MĂDĂRAȘ : Gîndurile... pe cine nu-l bat? Vorba-i că n-am spus așa ceva nimănui! Nici în somn!

MIHAI : Să presupunem atunci că... din vreo greșeală, au publicat pe numele tău părerile mele! Dar, din moment ce-i vorba de-un adevăr, nu-i tot una cine-l exprimă?

MĂDĂRAȘ : Nu. Adevărul meu... eu îl exprim! Ori nu-l exprim! De-a- ceea-s eu, eu! De aceea-i al meu!

GLIGA (vine, fluturînd ziarul; cu el, alți citiva entuziaști) : Mădăraș! Trăiască Mădăraș!

(Cu entuziasm zgomotos, Mădăraș e luat pe sus și dus în camera alăturată, unde apariția lui declanșează mari ovații, urale. Pe o fereastră interioară înaltă (eventual folosind numai umbra proiectată pe perdea) se vede cum Mădăraș e aruncat în aer, ca o minge, de entuziasmul colectiv. Taraful susține cu brio „Mulți ani trăiască!” Bologa, Mihai, Gliga și încă două persoane participă privind din ușă — blocînd astfel, cu spatele lor, trecerea lui Golovics, care ar vrea să-l urmeze pe Mădăraș.)

BOLOGA : Tovarăși... Tovarăși! (Se face liniște.) Vă propun să-l alegeți președintele comitetului de unificare! (Ovații. Mădăraș iarăși e aruncat în aer.) Propun ca Mihai Mădăraș să-i răspundă lui Anton Mădăraș tot în ziar, printr-o scrisoare deschisă! (Ovații.)

MIHAI : Bun! Asta o fac ușor...

BOLOGA : Propun ca Anton Mădăraș să ne explice totuși : de ce și-a ascuns atîta vreme părerile? Părerile lui juste! (Ovații, de fiecare dată taraful — „Mulți ani trăiască!”)

GOLOVICS (care năzuiește să ajungă cu orice preț dincolo, măcar și-n patru labe) : Dați-mi voie, tovarăși! Eu parcă nu m-am pronunțat?... Și eu m-am pronunțat! (Izbutește să se strecoare dincolo.) Tovarăășii! Și eu! (Apariția îi e întîmpinată de un homeric hohot de ris. Taraful : „Du-l du-l, du-l”. Imediat, Golovics, luat pe sus, e dus, cu traversarea scenei, pentru a fi aruncat pe ușă afară. El, izbutind să se agațe de lampă, rezistă.) Huligani! Asta sînteți : huligani! Ce, eu nu mi-am făcut autocritica? (Arătîndu-l pe Mădăraș, care a apărut în ușă pentru a lua

cuvîntul.) Numai a lui contează? A mea nu contează? Huligani! Auto-critica-i monopolul elitelor? Auto-critica trebuie să aibă valoare universală! (Cade. Purtătorii îl înhață. El — spaimă.)

GLIGA : Stai mă, nu te speria așa!

GOLOVICS (reflex bărbătos) : Noi nu ne speriem, noi ne scandalizăm! (Speriat de moarte, fuge în patru labe spre ușa de ieșire.)

MIHAI : Autocritica lui Mădăraș, eu am făcut-o.

GOLOVICS : Tu? Tot tu? (Vrea să se oprească, să spună ceva, dar i se trîntește ușa în nas. Apare imediat afară, la fereastră.) Minți! Nu te cred! Te repezi să ne-nșfăci de sub nas pînă și ultima fărîmă de gloriu-ță!... Cîștigată cu sudoarea autocriticii mele cinstite!... Ei, pîn-aici!... Nu! Nu-s de acord! Fiecăruia, după autocritica sa! Am cel puțin aceleași drepturi ca Mădăraș : după cantitatea autocriticii mele! Și am făcut-o cu gura mea proprie, pe riscul și pe răspunderea mea, nu ca el, care... dac-ai făcut-o tu în locul lui...

BOLOGA : Hei! Morișca din fereastră! Gura! Taci odată!

GOLOVICS : Nu pot! Vreau măsură unitară-n aprecieri! (Despre Mădăraș.) Pe dînsu-l judecați numai după ce-a primit el de la democrație, pe mine numai după ce-am dat eu democrației. Nu-i drept! Protestez și...

(La un semn al lui Bologa, se închid geamurile. Golovics rămîne pe dinafară și continuă să vorbească, să gesticuleze — fără a fi auzit.)

BOLOGA (din ușă, spre cei de dincolo) : Anton Mădăraș are cuvîntul... De sărbătorit l-am sărbătorit, hai să-i auzim angajamentele!...

MĂDĂRAȘ (nu știe ce să spună; sugerează prin joc mut — „aș vrea eu să fiu chiar cel pe care-l sărbătorii...”) : Întîi și-ntîi cred... ar trebui... răgaz. Timp. Să chibzuiesc și eu, să...

SOFIA (intrînd) : Tovarăși! Vals!... Vals...

(O clipă, scena se întunecă; muzică. Lumina crește. Mădăraș, dărîmat, stă în fața propriului său portret. Se uită pieziș împrejur, căutînd parcă o ieșire, o salvare. Dar oriîncotro privește, el vede numai tabloul său : parcă-i întemnițat de propria-i imagine caricaturală. Se aude zgomotul unor bani

răvășiți... se aude risul lui Golovics...
apoi șoapta Suzanei.)

ȘOAPTA SUZANEI : Îl iubesc pe Ioșca. Îl iubesc, îl iubesc !

VOCEA LUI MĂDĂRAȘ (tare, aproape urlînd, parcă din tablou) : Nu interzic nimic — da-mpiedic tot ! Tot !

MĂDĂRAȘ (privindu-și tabloul, mormăie printre dinți) : Ce-ai împiedicat, dovleac descăpăținat ?! S-a speriat cineva de tine ?!

VOCEA LUI GOLOVICS : Noi nu ne speriem : ne scandalizăm !

VOCEA LUI MĂDĂRAȘ (apăsât) : Pre-dau președinția !

MĂDĂRAȘ (privindu-și portretul, voce moale) : Ei și ?! Scăfirlie de cucută fiartă !

VOCEA LUI BOLOGA (se aude parcă de afară, adresîndu-se oamenilor ; dincoace, Mădăraș scoate din buzunar legătura de chei) : Are chei la orice. Numai una-i lipsește : a inimii omului... (Mădăraș scapă cheile, care cad jos cu mare zgomot — întărit, din sala de dans, de tobe.)

VOCEA LUI MĂDĂRAȘ : Adevărul meu, eu îl exprim !... ori nu-l exprim ! (Ecoul reia : „Adevărul meu !... Meu ! ...Eu !“)

MĂDĂRAȘ (încet, privindu-și tabloul) : Răgi... Ca măgarul bolniții : ai tot ras... pîn' te-ai ras și de președinție !

(Lumina în descreștere. Mădăraș înclină capul înaintea tabloului — parc-ar închina steagul. Imaginea lui dispărînd, apar încadrați în chenarul luminos al ramei — tablou animat — Mihai și Golovics. Mihai stă la masa de președinte al „Progresului“, iar Golovics i se învîrte în jur.)

GOLOVICS : Cel mai puțin timpit, aici în gospodărie, tot eu am rămas. Iar cel mai deștept ești tu. Cu tine asta-i chiar pe-adevăratalea : ești cel mai deștept om din raion ! Fostul... frate-tău... orbete sadea : dincolo de lungul nasului, nimic nu sesiza ! Privirea ta-i ageră, Mihai, bate departe. El, fostul, frate-tu, numai pe dinafară ne-a văzut ; tu pătrunzi toate problemele. Nu ? Pe dinăuntru, aprofundat — ca Iona prorocul în pîntecele balenei... Zici că m-am învîrțit după dînsul ca floarea-soarelui după soare. Nu-i adevărat, nu trebuie să mă jighești : floarea-soarelui se-nvîrte în folos strict personal, ca s-adune lumină pentru dînsa — iar eu îi intram în voie numai ca să se simtă bine el, aici, în scaunul ăsta... Și ție-o să-ți trebuiască cineva care...

Nu, nu te pripi cu răspunsul. El... bineînțeles, l-am lăsat să privească cerul în locul meu. Da, așa-i, așa și trebuie : pentru contabil, dacă vrea să trăiască-n mulțumire, principala datorie-i să-și privească hîrțile : a-tita. Nici n-aș zice „datoria“ : menirea ! Contabilul ține la ce este — și dacă-i vorba de vreo schimbare, nu semnează nimic !... afară de cazul cînd președintele-i trasează să semneze...

MIHAI : Cu „menirea“ asta-mi vii tu ?!

GOLOVICS : Eu ?... Doamne ferește ! Eu... am greșit și... ți-o spun ca să vezi că recunosc. Asta ni-i soarta : a mea greșeala, a ta victoria... Frate-tău, cîstii vorbind, nu era omul în fața căruia să-mi lepăd greșelile...

MIHAI : Și-n fața mea... te-apacă lepădatul, ha ?

GOLOVICS : Vreau să lucrez sub mîna ta, Mihai. Îți cer numai... ca Arhimede, poftim : dă-mi un punct de reazem — și-ți răstorn pămîntul cu dosu-n sus, din tuspătru părțile deodată ! Un punct fix, tovarășe președinte — atîta cere Golovics : un singur puncticel, un punctuleț, un...

MIHAI : N-am, pentru tine, nici puncte fixe, nici norme fixe, nici ciubucuri fixe — nimic ! Ți-a ajuns funia la par, Golovics : la punctul fix — și-ai să vezi tu ce fix !

GOLOVICS : Tovarășe președinte, ăăă... tovarășe președinte !...

(Între timp, lumina scade. În cadrul luminat apar Suzana și Ignat. Ea balansează un leagăn. El, rezemat într-un băț, o ascultă.)

SUZANA : Nu, pe Mădăraș n-am cum fi supărăte... Am fost slujnică, și... el m-a luat de mîină... m-a dus la-nvățătură... duminicile-mi aducea mere, gutui, prune... Mi-a fost ca și tată. Atunci... toți îl iubeam ; și uite-n ce hățișuri l-a-ncurcat îngîmfarea !... Jalnic, nea Ignat : om întreg, și dintr-odată... cade, se zvîrcolește-n țărîină — parcă i s-a rupt șira spinării, zău ! (Copilului din leagăn.) Își inchipuia, bietul nenea Mădăraș, că pînă și-n calea ta poate să steie ! Hm !... (Lui Ignat.) Un mititel ca ăsta, cînd pornește el la drum, cînd începe-a gunguri și-a da din piciorușele lui — crezi că-i mai poate cineva tăia calea ? (Copilului, care pesemne a scîncit.) Ssst ! Acu' taci : n-auzi că vorbește mama ? (Lui Ignat.) Trăiește, răsufală... asta-i

- toată puterea lui ; da' cine-ar fi-n stare să... să s-atingă măcar și-n gând de aripioarele astea ? Ele... a-bia încep să (*gest : să zboare*) da'... te cutremurii când ți-nchipui ce zbor înalt au ele de zburat, ce... Nu-i așa, nea Ignat ? (*Copilului.*) No, ia adu-i tu aminte lui nenea Ignat : tu, cu gura ta : ai ajuns la noi, ești aici — hai, spune-i : să sufle-n goarnă, să-ți deie onorul... Doar ești aici, la noi — ești, ești, steaua mea cea mai frumoasă !
- IGNAT : Ai-ai-ai !... (*Ia poziție, milităros, către leagăn.*) La tovarășul nou-născut, pentru onor — drepti !... Aici îi „Progresul“ unificat, tovarășe nou-născut : fost „Progresul“ și „Spicul“... Vă raportează Ignat Apostol, paznic de noapte unificat... Dumneavoastră, mă rog frumos, din partea cui veniți ? În ce chestiune ? Delegație-aveți ?
- SUZANA : A venit pur și simplu să trăiască. N-are delegație.
- IGNAT : Aha ! Bun. Atunci... (*Sună din goarnă în chestea noului venit ; apoi, într-un oftat.*) Ultima dată am trimbițat împotriva unificării : din ordinul lui Anton Mădăraș, pogoare-i Domnu-n suflet pacea și odihna, că tare-i prăpădit și... (*Cei doi dispar, revine tabloul inițial.*)
- MĂDĂRAȘ (*ca trezit din somn, ridică privirile — își vede nutra caricaturizată, se ridică furios și pornește — împotriva lui*) : Creier de cilți ! Numerge-așa cu tine ! Iau eu hățurile-n mână, lasă, vezi tu !
- GOLOVICS (*intră, scuturându-și pantalonii*) : Foarte frumos ne-au sărbătorit ! Mai ales pe mine !... Știi ? Declarația ta, n-ai făcut-o tu ! Frate-tău, cică : v-au „confundat“. Trebuie să reclami ; nu-i permis să ți se atribuie gânduri străine de tine. Așa, ușor le-a fost să mă-ncurce...
- MĂDĂRAȘ : Lasă-mă dracului, Golovics !...
- GOLOVICS : Nu mă pot orienta după tine, dacă n-am cum ști când vorbești tu și când... mă rog, alții, care se dau drept...
- MĂDĂRAȘ : Golovics, taci odată !
- GOLOVICS : Într-atăta nesiguranță, nu poți ocupa poziții stabile.
- MĂDĂRAȘ : Ascultă, Scaraoțki ! Te-am purtat după mine, ani și ani, ca pe cel mai bun sfetnic... Și uite că... în ființa ta... purtam după mine numai propria mea nerozie...
- GOLOVICS : Aha ! Țap ispășitor... Nerozia lui Mădăraș ? El ! Adică eu.
- Exterior... Tu — cristal de nețlepciune și principialitate ! Da' cu cealaltă nerozie, adevărată ! interioara ! a ta ! hm ? Ce-ai făcut ?
- MĂDĂRAȘ (*izbucind*) : Treaba mea, na ! Cară-te ! Lasă-mă-n pace !
- GOLOVICS : Te-am susținut în toate... te-am lăudat...
- MĂDĂRAȘ : Nu mă susține ! Nu mă lăuda ! Nu da din cap ! Nu-mi aduce covoare persane ! Nu-mi comanda mobilă nouă ! Ieși afară de-aici !
- GOLOVICS : Tovarășe președinte...
- MĂDĂRAȘ : Cît ai fost Țircovnic, ai bătut dracu' știe ce nimb de tablă pe capul lui Cristos. Aici te-ai vîrit numai ca să mă tâbluiești pe mine ? Să mă scoți sfînt fără prihană ? Ieși afar' ! Ieși !
- GOLOVICS : Eu, prietene...
- MĂDĂRAȘ : Pe ce te bizui tu, la urma-urmei ? Șopa-șop la o ureche, șopa-șop la cealaltă, mă ațîți, mă... Zi : pe ce te bizui ? ! Zi, că te sugrum aici...
- GOLOVICS : Dacă nu mă sugrumi, mărturisesc... tot...
- MĂDĂRAȘ : Pe ce, mă ? Pe ce te bizui ? Răspopi-ți-s-ar...
- GOLOVICS : Întii... pe ce-i în tine. Doi, pe ce nu-i în tine. (*Fuge.*)
- MĂDĂRAȘ : Ce-i în mine... ce nu-i în mine... Golovics ! Înapoi aici, slugă de călău ! (*Golovics își viră doar capul, prin ușa întredeschisă.*) Ce-i în mine și ce nu-i în mine ? Hai mai-năuntru ! Ca să te pot da afară !...
- GOLOVICS : Nu, nu, Deodată, alta ți-aș mărturisii : președinte-o să fie frate-tău, nu tu. Mai departe nimic nu-ți divulg. He-he ! Toate-ai vrea să le cumperi ieftin : pînă și popularitatea... Știi cînd îți spun restul ? La adunarea generală : înainte de a-l alege președinte pe frate-tău ! (*Fuge.*)
- MĂDĂRAȘ : Huidumă neobrăzată ! Ce s-a umflat și ăsta !... Din păcatele mele...
- (*Vine Suzana : șal de lină, îmbrăodită bătrînește.*)
- MĂDĂRAȘ : Ești necăjită și tu, Suzana... Hm ?
- SUZANA (*dă din cap : nu*) .
- MĂDĂRAȘ : Cu Ioșca ai venit ?
- SUZANA (*dă din cap : nu*) .
- MĂDĂRAȘ : Plîngi ?... Îți curg lacrimile, ori îs stropi de ploaie ?
- SUZANA : Stropi ; plouă... Maică-mea-i aici ?
- MĂDĂRAȘ : Ai pățit ceva și tu...

SUZANA : Am rămas singură... Unde-i maică-mea ?

MĂDĂRAȘ : Pe-aici era... V-ați cer-tat ?

SUZANA : Numai cine se-nțelege se poate certa.

MĂDĂRAȘ : Tot din pricina facultății ?

SUZANA : În închipuirea mea, vara a trecut de mult... Am ajuns și pe-adevăratelea-n septembrie... Prin școli, încep să sune soneriile... Când mai sunau și pentru mine, purtam în păr o panglică albastră... Așa m-am și visat : elevă. Suna soneria, iar eu îmi căutam panglica, sub pernă... Îi spălasem lui Ioșca o că-masă ; o cămașă albă : i-o zvrilise vîntu-n praf... Nene Mădăraș ! Mă biruie vifornița, să știi : Ioșca a zvrilit în foc avizul facultății !... Ce fac acuma, nene Mădăraș ?

ANA (intră îmbrăcată ostentativ tine-reste, avînd, în ciuda vîrstei, aer de școlăriță) : Suzana, fetița mea ! Gîndeam că plec și n-apuc a-mi lua ră-mas bun de la voi...

MĂDĂRAȘ : Școlărița pe care ai vi-sat-o...

SUZANA : Pleci undeva, mamă ?

ANA : La cursuri : de grădinărie...

SUZANA : Școală... școli...

ANA : Șaptesprezece sîntem ! Acuși plecăm : o dată cu gîstele sălbatice. Ce să zic ? Rațe bătrîne, da'... cînd li se face de călătorit... Nici nu vezi ! Am rochie nouă. N-am vrut să mă duc așa, mai bătrînicioasă decît sînt... Hm ! ? N-o fi prea deschisă la culoare...

SUZANA : Nu, mamă... Am avut și eu una : tot așa...

MĂDĂRAȘ : I-au dat și cravată : pio-nierii...

ANA : Daaa ! Tu ! Așa frumos rămas bun și-au luat copiii de la noi, că m-au podidit lacrimile ! Oooo ! Caie-tele, pînă nu uit !... Cum crezi, am nimerit-o ? Anume-am luat cu linii : vezi ? Pe celelalte... nu știu, da'... așa-mi șerpuiesc rîndurile, de parc-aș învăța să umblu pe bicicletă-n loc de-a scrie... Vai, acuși-acuși pornesc căruțele !

SUZANA : Du-te, mamă dragă. De casă... am eu grijă ! Țin curat...

ANA : Nu, îl ai în grijă pe Ioșca, ți-i destul. Vezi să nu-i lipsească nimic-nimic : cămașa curată, hainele căl-cate... (Se aude goarna lui Ignat.) Vai, să nu pornească !

SUZANA : Du-te, mamă... Învață și pentru mine...

ANA : Floricica mea de aur ! Te doare inima, știu : septembrie, și... pentru tine, nici o școală nu sună...

MĂDĂRAȘ : Mă tem să nu schimb vreo două vorbe cu tovarășul ingi-ner...

SUZANA : Mamă... Ia-mă și pe mine, mamă ! Eu vreau să merg la școală...

ANA : Nu mai au școlile bănci să te-ncapă ; ai crescut...

SUZANA : Cînd vii înapoi, nu mă mai găsești... Mamă... Nene Mădăraș... eu vreau să merg la școală...

ANA : Știu, ai merge... da' n-ai ce face : hainele vechi rămîn mici... soarta ne-aruncă-n spinare altele... În viață, copila mea, fiecare cu partea lui.

SUZANA : Nu-i adevărat, nu trebuie ! ...Mamă, nene Mădăraș, eu... trebuie să merg la facultate...

MĂDĂRAȘ : Și Ioșca ?...

SUZANA : Mamă, nu mă lăsa. Am cumpărat și eu caiete... Rugați-l pe tovarășu' Bologa : să nu se supere, dar... eu trebuie să plec : la facultate.

ANA : Nu plînge, hai... În locul meu, n-ai vrea ? Te las...

MĂDĂRAȘ : Și Ioșca ?

SUZANA : Eu... m-am refugiat la din-sul de teamă să nu-l pierd... Acuma-l pierd, din pricină c-am crezut că nu pot trăi fără el măcar o zi... (Sună goarna lui Ignat.)

MĂDĂRAȘ : Ce vilvâtaie-a fost dra-gostea voastră !

ANA : Toată viața să-l cinstești, fata mea. Ține la tine de numai nu ți se-nchină !

SUZANA : L-am împodobit c-o droaie de calitate, l-am împoțonat cu tot ce mi-am închipuit mai frumos, și el... acuma... pufnește că... l-am în-șelat : l-am înșelat că-l iubesc, m-am dus la el să-l înșel...

MĂDĂRAȘ : Dacă-ți era de-nvățătură, trebuia să te ții tare de la-nceput !

SUZANA : Atunci, cînd a plecat așa... am crezut că-l pierd, că n-o să-l mai întîlnesc niciodată... N-am mai știut... nimic. Da' acuma... nene Mădăraș ! Mamă ! Nu pot să mă despart de el... Și nici de mine... Ajutați-mă ! La facultate trebuie să merg !

IOȘCA (vine, cu mantaua de ploaie a Suzanei) : Bună seara... Ți-am adus asta : plouă...

SUZANA : Plo...uă ?...

IOȘCA (scoate din buzunarele hainei două cizme de cauciuc) : Și astea. E-un noroi pe drum...

ANA : Bine te-ai gândit... Copil drag !
IOȘCA (*scoate din buzunarul pantalonilor niște ciorapi*) : Ciorapi uscați.
E-o apăraie pe cimp...

SUZANA (*ștergînd picăturile de ploaie de pe fruntea lui Ioșca*) : Te-ai udat...
te-a murat...

MĂDĂRAȘ : Ei, fire-ați de rîs, cu
bostanii voștri-nfierbîntați !... Aștia-s
îndrăgostiți tun ! Și țopăie-n loc, na,
ca un sac de pureci !... Zi, tovarășe,
lămurit : o lași la facultate, ori n-o
lași ?... Da-nții notează : ți-i iubită,
proprietate nu ți-i ! Nu-mi umbra cu
fofirlica : aici nu-i vorba de nevas-
tă-ta-n particular, îi vorba de pro-
prietate particulară-n general. Ai
notat ? Trăiești cu dînsa, da' n-ai
drept să dispui de dînsa. O vezi că
te iubeste — și-atunci o șantajezi ?

IOȘCA : N-o șantajez deloc. O iubesc.

MĂDĂRAȘ : Atunci dați-o dracului,
na : prea vă șantajați unul pe altul !
ANA : Înțelegeți-vă cu frumosul, zău :
inteligent, nu...

IOȘCA : Fie, gata ; facă-se voia ei...

MĂDĂRAȘ : Mna ! Bine că s-a sfi-
șit... Cap sec. (*Lui Bologa, care toc-
mai intră.*) Tovarășe Bologa, pe co-
pila asta o mai putem trimite la
facultate ?

BOLOGA : Dacă forul vostru supe-
rior... dacă marele stăpîn, domn
peste fericirile și tristețile voastre...
dacă — între noi fie vorba — unicul
despot obștesc de neînlocuit, a cărui
blîndă asuprire bătrîinii o caută, în
timp ce ea-i caută pe tineri... dacă,
va să zică, măria sa dragostea se-n-
dură și vă permite, — atunci... poți
pleca, Suzana !

SUZANA : Pot pleca... Pot veni și
pe-acasă... (*Lui Ioșca.*) Tu ! Vii să mă
vezi în toate joile !

MĂDĂRAȘ : Aștia o iau de la-nceput !

SUZANA : Dacă nu poți joile, atunci...
vii mai rar : în fiecare sîmbătă și
duminică !

IOȘCA : Exact : scot abonament pe
C.F.R.... Ori mai bine mă fac fochist
de locomotivă...

ANA : Vai, Suzana ! Asta ție ți s-ar
potrivi ! (*Scoate din coșul ei cravata
de pionier, o dezbrobodește pe Su-
zana din șal, îi scoate și năframa.
Așa, Suzana își recapătă înfățișarea
tinerească.*)

SUZANA : Și panglică albastră-n păr.

ANA : Și ! Albastră !...

BOLOGA : Ți-am spus eu, Ioșca ! De
la Lenin : electrificarea, un pas îna-
intea industrializării ! Iar dragostea,
~~pe~~ cît se poate, căsătoria și celelalte
— un pas în urma școlarizării ! Dra-
gostea, dragii mei, nu trebuie să se
pripească : n-ajunge departe cu pri-
pitul : o prinde din urmă dezamăgi-
rea... Crede-mă : luați-o frumușel de
la-nceput, cît n-ați apucat a hîrbui
căruța...

IOȘCA : Eu... de la-nceput o și iau.
Numai de-aș face față cu-atîta tu-
rism pe săptămîină...

(*Sună goarna lui Ignat.*)

LAJI : Hei ! Secția-ndrăgostiți ! Ce-i
acolo ?... N-aude nimeni nimic ?

BOLOGA : Te-ai dezmeticit și tu,
Laji ?

LAJI (*apărînd în prag*) : Pe toată viața,
tovarășe Bologa ! Alta n-am ce face...
Secția-ndrăgostiți, s-aude ? Hai ! Ple-
căm la gară...

C O R T I N A

Tg. Mureș, 16 ianuarie 1962